

Nr 176

**Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag
om ändring i lagen (1971: 309) om behörighet för allmän
förvaltningsdomstol att pröva vissa mål, m. m.;
given Stockholms slott den 29 oktober 1971.**

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden,

dels föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt,

dels inhämta riksdagens yttrande över vad föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

CARL GUSTAF

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till ändringar i åtskilliga författningar med förvaltningsrättsligt innehåll. Förslagen innebär att förfarandebestämmelser i författningarna samordnas med den nya förvaltningsrättsliga lagstiftning som antogs av vårriksdagen (prop. 1971: 30, KU 1971: 36, rskr 1971: 222) och då i första hand med bestämmelserna i förvaltningslagen (1971: 290).

Därjämte innehåller propositionen förslag till vissa ändringar i lagen (1971: 309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål. Ändringarna rör bl. a. besvärsordningen i vissa mål om avlöning m. m.

1) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971: 309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål

Härigenom förordnas, att 1 § 2 och 11 samt 2 § 5 lagen (1971: 309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

2. mål om avlöningsförmån, inbegripet ersättning för viss förrättning eller visst uppdrag, sjukvård, beklädnad och dylikt, mål om resekostnads- och traktamentsersättning, mål om delaktighet i eller avgift till pensionsinrättning eller annan sådan allmän anstalt eller kassa, mål om rätt till pension eller dylik förmån, allt enligt gällande föreskrift eller överenskommelse,

11. mål om föreläggande vid vite, såvida ej fråga är om skyldighet, som enligt författning åvilar kommun eller annan kommunal förvaltningsenhet, eller om föreläggande enligt lagen (1919: 240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet, lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., lagen (1942: 335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar, lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse, lagen (1950: 272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, lagen (1950: 596) om rätt till fiske, lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker, lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, lagen (1959: 73) med vissa

Föreslagen lydelse

1 §

2. mål om avlöningsförmån, inbegripet ersättning för viss förrättning eller visst uppdrag, sjukvård, beklädnad och dylikt, mål om resekostnads- och traktamentsersättning, mål om delaktighet i eller avgift till pensionsinrättning eller annan sådan allmän anstalt eller kassa, mål om rätt till pension eller dylik förmån, allt *såvida målet avser vad som skall utgå enligt gällande föreskrift eller överenskommelse och målet ej gäller fråga som enligt avtal skall avgöras av arbetsgivaren,*

11. mål om föreläggande vid vite, såvida ej fråga är om skyldighet, som enligt författning åvilar kommun eller annan kommunal förvaltningsenhet, eller om föreläggande enligt lagen (1919: 240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet, lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., lagen (1942: 335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar, lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse, lagen (1950: 272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, lagen (1950: 596) om rätt till fiske, lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker, lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, lagen (1959: 73) med

Nuvarande lydelse

bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m., lagen (1959: 118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring, civilförsvarslagen (1960: 74), lagen (1963: 76) om kreditaktiebolag, jordförvärvslagen (1965: 290), förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, miljöskyddslagen (1969: 387), jordhävdslagen (1969: 698), lagen (1970: 65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar *eller* lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering,

Föreslagen lydelse

vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m., lagen (1959: 118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring, civilförsvarslagen (1960: 74), lagen (1963: 76) om kreditaktiebolag, jordförvärvslagen (1965: 290), förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, miljöskyddslagen (1969: 387), jordhävdslagen (1969: 698), lagen (1970: 65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering *eller lagen (1971: 000) om registrering av aktieinnehav,*

2 §

5. mål om rust- och rotehållares rättigheter och skyldigheter, övriga mål rörande indelnings- och roteringsverket, mål om hemmans och lägenheters indelning till lotsning, om utbyten av boningsplatser för lotsar eller av lotsningspliktiga hemman och lägenheter, om dessas förmåner, friheter och skyldigheter, mål om ordningen och sättet för begagnande av samfälld tångtäkt,

5. mål om rust- och rotehållares rättigheter och skyldigheter, övriga mål rörande indelnings- och roteringsverket, mål om hemmans och lägenheters indelning till lotsning, om utbyten av boningsplatser för lotsar eller av lotsningspliktiga hemman och lägenheter, om dessas förmåner, friheter och skyldigheter, *mål om beslut av vägsynenämnd,* mål om ordningen och sättet för begagnande av samfälld tångtäkt,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

2) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar

Härigenom förordnas, att 47, 49, 51 och 52 §§ lagen (1970: 244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

I va-nämndens beslut skall i den mån det är behövt anges de skäl på vilka beslutet grundas.

Om part kan föra talan mot beslutet skall i detta anges vad parten därvid har att iakttaga.

Beslut skall meddelas snarast möjligt sedan utredningen avslutats.

Beslut tillställs part genom nämndens försorg.

Om part kan föra talan mot va-nämndens beslut skall i detta anges vad parten därvid har att iakttaga.

49 §

Skall inläga, kallelse, föreläggande, beslut eller annan handling enligt bestämmelse i denna lag eller eljest tillställas part, sker det genom delgivning.

Om beslut är sådant som avses i 47 § andra stycket, skall beslutet delges part, som beslutet gått emot, på samma sätt som stämning i tvistemål.

Om beslut är sådant som avses i 47 § första stycket, skall beslutet delges part, som beslutet gått emot, på samma sätt som stämning i tvistemål.

51 §

Talan mot va-nämndens beslut föres hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som vattenöverdomstol.

Vadeinläga och besvärshandling skall ha kommit in till hovrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Har handlingen kommit in till va-nämnden, utgör detta ej hinder mot att talan upptages till prövning, om handlingen kommit in till nämnden före fullföljstidens utgång. Det ankommer på hovrätten att avgöra huruvida hinder mot talans prövning föreligger.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

52 §

Beträffande rättegången i hovrätten gäller, med *den avvikelse* som följer av 53 §, i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål och om besvär.

Beträffande rättegången i hovrätten gäller, med *de avvikelser* som följer av 51 och 53 §§, i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål och om besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan mot beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

3) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1949: 722) om pantlånerörelse

Härigenom förordnas, att 27 § lagen (1949: 722) om pantlånerörelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

Över polismyndighets beslut enligt denna lag må besvär anföras hos länsstyrelsen inom en månad från det klaganden erhållit del av beslutet.

Talan mot länsstyrelses beslut föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Polismyndighets och länsstyrelses beslut skola lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej annorlunda förordnas.

Talan mot polismyndighets beslut enligt denna lag föres hos länsstyrelsen genom besvär. Mot länsstyrelsens beslut föres talan hos Konungen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan mot beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

4) Förslag till**Lag om ändring i allmänna prisregleringslagen (1956: 236)**

Härigenom förordnas, att 20 § allmänna prisregleringslagen (1956: 236) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

20 §

Över beslut som myndighet meddelat jämlikt 2, 3, 4 eller 8 § må talan föras hos Konungen genom besvär, som skola ingivas till vederbörande statsdepartement. Utan hinder av däröver förd klagan skall myndighetens beslut lända till efter rättelse, om ej annorlunda förordnas.

Talan mot beslut som myndighet meddelat jämlikt 2, 3, 4 eller 8 § föres hos Konungen genom besvär. Utan hinder av däröver förd klagan skall myndighetens beslut lända till efter rättelse, om ej annorlunda förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

5) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura

Härigenom förordnas, att 3 § lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Har den anmälade icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller innehåller anmälan annat än som enligt lag må i registret intagas, skall registrering vägras.

Vägras registrering, skall registreringsmyndigheten ofördröjligen hålla sökanden tillhanda eller, om han uppgivit fullständig adress, till honom med posten översända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

Är sökanden med beslutet missnöjd, äge han, vid talans förlust, inom två månader från beslutets dag däröver anförda besvär hos länsstyrelsen, om beslutet meddelats av särskild registerförare, och mot länsstyrelsens beslut hos kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹ Senaste lydelse 1971: 575.

6) Förslag till

Lag om ändring i värnpliktslagen (1941: 967)

Härigenom förordnas, att 20—23 och 29 §§ värnpliktslagen (1941: 967)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Den som beröres av beslut som avses i 12 och 19 §§ skall utan dröjsmål underrättas om beslutet.

Inskriften värnpliktig skall erhålla inskrivningsbok, vari skall införas vad som är av vikt beträffande hans värnplikt.

21 §

Talan mot beslut av inskrivningsnämnd enligt 12 § föres hos värnpliktsnämnden genom besvär som skola ha inkommit *till inskrivningsnämnden* inom två veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

Talan mot beslut av inskrivningsnämnd enligt 12 § föres hos värnpliktsnämnden genom besvär som skola ha inkommit inom två veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

22 §

Mot beslut enligt 19 § om ändrad uttagning eller tillhörighet efter fullgjord grundutbildning får talan ej föras.

Talan mot annat beslut enligt 19 § föres hos värnpliktsnämnden genom besvär som skola ha inkommit *till den myndighet som beslutat i ärendet* inom två veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

Talan mot annat beslut enligt 19 § föres hos värnpliktsnämnden genom besvär som skola ha inkommit inom två veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

23 §

Beslut enligt 12 eller 19 § skall lända till efterrättelse utan hinder av att talan föres mot beslutet, *om ej värnpliktsnämnden förordnar annat.*

Beslut enligt 12 eller 19 § skall lända till efterrättelse utan hinder av att talan föres mot beslutet.

¹ Lagen omtryckt 1969: 378.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

29 §

Beslut om befrielse från värnpliktstjänstgöring enligt 5 § första stycket och om anstånd med tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. meddelas av truppregistreringsmyndighet efter ansökan av den värnpliktige. Anser sig truppregistreringsmyndigheten icke kunna bifalla ansökningen, skall myndigheten med eget yttrande överlämna handlingarna till värnpliktsverket, som beslutar i ärendet.

Talan mot värnpliktsverkets beslut föres hos värnpliktsnämnden genom besvär som skola ha inkommit *till nämnden* inom två veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

Lämnas ansökan om anstånd med att påbörja tjänstgöring utan bifall av värnpliktsverket, skall den värnpliktige inställa sig till tjänstgöring oaktat han för talan mot beslutet, *om ej värnpliktsnämnden bestämmer annat.*

Mot värnpliktsnämndens beslut må talan icke föras.

Talan mot värnpliktsverkets beslut föres hos värnpliktsnämnden genom besvär som skola ha inkommit inom två veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

Lämnas ansökan om anstånd med att påbörja tjänstgöring utan bifall av värnpliktsverket, skall den värnpliktige inställa sig till tjänstgöring oaktat han för talan mot beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan mot beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

7) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1942: 350) om fornminnen

Härigenom förordnas, att 6 och 9 a §§ lagen (1942: 350) om fornminnen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Vill någon rubba, förändra eller borttaga fast fornlämning, må tillstånd därtill meddelas av riksantikvarien, där fornlämningen finnes medföra hinder eller olägenhet som ej står i rimligt förhållande till dess betydelse. Vid ansökan om sådant tillstånd skall fogas noggrann beskrivning av fornlämningen.

Göres ansökan som nu sagts av annan än markens ägare, skall tillfälle beredas denne att yttra sig. Ej må ansökningen mot hans bestridande bifallas utan att synnerliga skäl därtill äro.

Göres ansökan som nu sagts av annan än markens ägare, må ej ansökningen mot dennes bestridande bifallas utan att synnerliga skäl därtill äro.

Då tillstånd lämnas, må därtill fogas de villkor som finnas skäligen erforderliga.

9 a §¹

Bestämmelserna i 1 och 6–9 §§ gälla i tillämpliga delar i fråga om skeppsvrak, om minst etthundra år kan antagas ha förflutit sedan skeppet blev vrak, samt om föremål som påträffas i eller i närheten av sådant vrak och har samband med detta. Bestämmelserna i 6 § andra stycket gälla härvid även ägare av vattenområde.

Bestämmelserna i 1 och 6–9 §§ gälla i tillämpliga delar i fråga om skeppsvrak, om minst etthundra år kan antagas ha förflutit sedan skeppet blev vrak, samt om föremål som påträffas i eller i närheten av sådant vrak och har samband med detta. Bestämmelsen i 6 § andra stycket gäller härvid även ägare av vattenområde.

Riksantikvarien får låta undersöka och bärga skeppsvrak och annat föremål som avses i första stycket samt vidtaga annan åtgärd för föremålets skydd och vård. Riksantikvarien får medgiva annan att under villkor som riksantikvarien bestämmer företaga undersökningen och bärgningen.

Före vidtagandet av åtgärd som avses i andra stycket skall markens eller vattenområdets ägare underrättas. Medför åtgärden att kostnad eller skada åsamkas ägaren eller annan, skall skäligen ersättning därför givas.

Tillstånd till åtgärd som avses i 6 § första stycket får lämnas vrakets eller annat föremåls ägare även om det icke föreligger sådant skäl för åtgärden som angives där.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹ Senaste lydelse 1967: 77.

8) Förslag till**Lag om ändring i lagen (1960: 690) om byggnadsminnen**

Härigenom förordnas, att 6 § lagen (1960: 690) om byggnadsminnen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Ansökan att byggnad skall förklaras för byggnadsminne skall innehålla uppgift om den fastighet varå byggnaden är belägen och om fastighetens ägare ävensom beskrivning av byggnaden. I ansökningen bör även angivas vilka omständigheter som åberopas för att byggnaden bör förklaras för byggnadsminne.

Därest ansökan gjorts av annan än ägare eller frågan utan ansökan upptagits av riksantikvarien, skall ägaren beredas tillfälle att yttra sig.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

9) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1965: 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade

Härigenom förordnas, att 7 och 17 §§ lagen (1965: 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 §

Kungörelse om sammanträde med delegerade med uppgift om tid och ställe för sammanträdet och de ärenden som skola behandlas vid detta utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden.

Kungörelsen anslås minst en vecka före sammanträdet på kommunernas anslagstavlor och, om delegerade beslutat det, även på annan plats. Kungörelsen sändes till varje delegerad och suppleant med posten så tidigt att kungörelsen kan antagas komma honom till handa senast fyra dagar före sammanträdet.

Tillkännagivande om tid och ställe för sammanträde samt, om delegerade beslutat det, de ärenden som skola behandlas införes i de tidningar i vilka kommunerna införa kommunala tillkännagivanden.

Bestämmelserna i 14 § 1 mom. fjärde stycket *samt 2 och 3 mom.* kommunallagen äga motsvarande tillämpning på delegerade.

Bestämmelserna i 14 § 1 mom. fjärde stycket *och 2 mom.* kommunallagen (1953:753) äga motsvarande tillämpning på delegerade.

17 §¹

Bestämmelserna i 33 § andra stycket, 35–39 §§ och 40 § andra stycket kommunallagen om kommunstyrelse äga motsvarande tillämpning på arbetsutskottet och på kommitté. Tillkännagivande som avses i 39 § tredje stycket skall ske på anslagstavlorna i de kommuner som beröras av indelningsändringen.

Bestämmelserna i 33 § andra stycket, 35–39 §§ och 40 § andra *och tredje styckena* kommunallagen (1953:753) om kommunstyrelse äga motsvarande tillämpning på arbetsutskottet och på kommitté. Tillkännagivande som avses i 39 § tredje stycket skall ske på anslagstavlorna i de kommuner som beröras av indelningsändringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹ Senaste lydelse 1969: 779.

10) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1957: 281) om kommunalförbund

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1957: 281) om kommunalförbund,

dels att i 31 § ordet »domstol» skall bytas ut mot »tingsrätt»,

dels att 20, 24, 28 och 34 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Vad i 74 § fjärde stycket, 75 § tredje och fjärde styckena samt 76–78 §§ kommunallagen är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kommunalförbund. Ingår landstingskommun i förbundet, skall dock i fråga om besvär och besvärsnämnd vad i 78 § landstingslagen sägs äga motsvarande tillämpning. Besvärsrätt tillkommer såväl till förbundet anslutna kommun som medlem av sådan kommun.

Vad i 74 § fjärde stycket, 75 § andra och tredje styckena samt 76–78 §§ kommunallagen (1953: 753) är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kommunalförbund. Ingår landstingskommun i förbundet, skall dock i fråga om besvär och besvärsnämnd vad i 78 § landstingslagen (1954: 319) sägs äga motsvarande tillämpning. Besvärsrätt tillkommer såväl till förbundet anslutna kommun som medlem av sådan kommun.

24 §

Vill medlem av kommunalförbund vinna utträde, skall ansökan därom göras hos länsstyrelsen.

Över sådan ansökan skola övriga medlemmar höras.

Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äga 14–20 §§ nämnda lag tillämpning i ärende hos länsstyrelsen som avses i första stycket.

28 §

Vill förbundsmedlem väcka fråga om förbundets upplösning, skall ansökan därom göras hos länsstyrelsen.

Över sådan ansökan skola övriga medlemmar höras.

Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äga 14–20 §§ nämnda lag tillämpning i ärende hos länsstyrelsen som avses i första stycket.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*34 §¹

Befinnes kommunalförbund sakna tillgångar till gäldande av skuld, äro medlemmarna pliktiga att fylla bristen. Om den utdebitering på medlemmarna, som av sådan anledning må erfordras, äger länsstyrelsen att på anmälan av förbundsfullmäktige, likvidatorer eller fordringsägare förordna efter de grunder, som må vara angivna i förbundsordningen eller eljest prövas skäliga.

Yppas skuld, som kommunalförbund ådragit sig, först efter förbundets upplösning, äger vad nu är sagt motsvarande tillämpning beträffande de kommuner eller landstingskommuner, som voro medlemmar av förbundet, då det upplöstes.

Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äga 14–20 §§ nämnda lag tillämpning i ärenden hos länsstyrelsen som avses i första och andra styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹ Senaste lydelse 1969: 769.

11) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1964: 47) om krigshjälp

Härigenom förordnas, att 6 § lagen (1964: 47) om krigshjälp skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

I varje kommun skall finnas en krigshjälpsnämnd för handhavande av de uppgifter, som åvila kommunen enligt denna lag. Socialnämnden skall vara krigshjälpsnämnd, där kommunen icke uppdrager åt annat kommunalt organ att vara krigshjälpsnämnd eller inrättar särskild krigshjälpsnämnd.

Ledamöter och suppleanter i särskild krigshjälpsnämnd väljas av *kommunens fullmäktige* till det antal fullmäktige bestämma. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem. Valet skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat. Sker ej val av suppleanter proportionellt skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

I fråga om krigshjälpsnämnd i annan kommun än Stockholm skall vad i 32–42 §§ kommunallagen är stadgat rörande *kommunens styrelse* ävensom i 45 § andra och tredje styckena samma lag i fråga om där avsedd nämnd äga motsvarande tillämpning, dock att det ej är erforderligt att protokoll upptager annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Ledamöter och suppleanter i särskild krigshjälpsnämnd väljas av *kommunfullmäktige* till det antal fullmäktige bestämma. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem. Valet skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat. Sker ej val av suppleanter proportionellt skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

I fråga om *särskild* krigshjälpsnämnd i annan kommun än Stockholm skall vad i 32–36 §§, 37 § *första stycket* och 38–42 §§ kommunallagen (1953: 753) är stadgat rörande *kommunstyrelsen* ävensom i 45 § andra och tredje styckena samma lag i fråga om där avsedd nämnd äga motsvarande tillämpning, dock att det ej är erforderligt att protokoll upptager annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Nuvarande lydelse

Beträffande krigshjälpsnämnd i Stockholm skola bestämmelserna i 51 § kommunallagen för Stockholm äga tillämpning, varjämte skall gälla vad *stadsfullmäktige* med iakttagande av stadgandena i sagda lag föreskriva. Protokoll behöver dock ej upptaga annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Föreslagen lydelse

Beträffande *särskild* krigshjälpsnämnd i Stockholm skola bestämmelserna i 51 § kommunallagen (1957: 50) för Stockholm *med undantag för hänvisningen till 39 § andra stycket sagda lag* äga tillämpning, varjämte skall gälla vad *kommunfullmäktige* med iakttagande av stadgandena i sagda lag föreskriva. Protokoll behöver dock ej upptaga annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Utan hinder av 2 § 2 förvaltningslagen (1971: 290) äga 4 och 5 §§ nämnda lag tillämpning i samtliga ärenden hos särskild krigshjälpsnämnd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

12) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1964: 63) om kommunal beredskap

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1964: 63) om kommunal beredskap,

dels att i 9, 11 och 13 §§ orden »kommunens styrelse» skall bytas ut mot »kommunstyrelsen»,

dels att 5, 10 och 20 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Kommun, varifrån utrymning sker, är under civilförsvarsberedskap skyldig att, i den mån förhållandena medgiva det, lämna bistånd åt kommun, där befolkning från utrymningskommunen inkvarteras i större omfattning. Biståndet skall särskilt avse tillhandahållande av personal och utrustning för verksamheten för de inkvarterade. Enas ej kommunerna om biståndet, äger länsstyrelsen i det län, där utrymningskommunen är belägen, förordna därom.

Blir till följd av krigsskada, inkvartering av utrymmande eller andra med krig eller krigsfara sammanhängande utomordentliga förhållanden för totalförsvaret viktig kommunal verksamhet i viss kommun så betungande, att bistånd i verksamheten oundgängligen erfordras, är under civilförsvarsberedskap annan kommun skyldig att efter särskilt förordnande därom tillfälligt lämna sådant bistånd. Om dylikt bistånd förordnar länsstyrelsen i det län, där den biståndslämnande kommunen är belägen.

Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äga 14–20 §§ nämnda lag tillämplig i ärenden hos länsstyrelsen som avses i första och andra styckena.

10 §

Ledamöter och suppleanter i särskild beredskapsnämnd väljas av *kommunens fullmäktige* till det antal fullmäktige bestämma. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem. Valet skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om

Ledamöter och suppleanter i särskild beredskapsnämnd väljas av *kommunfullmäktige* till det antal fullmäktige bestämma. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem. Valet skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtli-

Nuvarande lydelse

samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

I fråga om beredskapsnämnd i annan kommun än Stockholm skall därjämte vad i 32–42 §§ kommunallagen är stadgat rörande *kommunens styrelse* ävensom i 45 § andra och tredje styckena samma lag i fråga om där avsedd nämnd äga motsvarande tillämpning, dock att det ej är erforderligt att protokoll upptager annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Beträffande beredskapsnämnd i Stockholm skola, utöver vad i första stycket sägs, bestämmelserna i 51 § kommunallagen för Stockholm äga tillämpning, varjämte skall gälla vad *stadsfullmäktige* med iakttagande av stadgandena i sagda lag föreskriva. Protokoll behöver dock ej upptaga annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Föreslagen lydelse

ga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

I fråga om *särskild* beredskapsnämnd i annan kommun än Stockholm skall därjämte vad i 32–36 §§, 37 § *första stycket* och 38–42 §§ kommunallagen (1953: 753) är stadgat rörande *kommunstyrelsen* ävensom i 45 § andra och tredje styckena samma lag i fråga om där avsedd nämnd äga motsvarande tillämpning, dock att det ej är erforderligt att protokoll upptager annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Beträffande *särskild* beredskapsnämnd i Stockholm skola, utöver vad i första stycket sägs, bestämmelserna i 51 § kommunallagen (1957: 50) för Stockholm, *med undantag av hänvisningen till 39 § andra stycket nämnda lag*, äga tillämpning, varjämte skall gälla vad *kommunfullmäktige* med iakttagande av stadgandena i sagda lag föreskriva. Protokoll behöver dock ej upptaga annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

Utan hinder av 2 § 2 förvaltningslagen (1971: 290) äga 4 och 5 §§ nämnda lag tillämpning i samtliga ärenden hos särskild beredskapsnämnd.

20 §

Underlåter kommun att fullgöra skyldighet, som åvilar kommunen enligt denna lag eller enligt föreskrift som meddelats med stöd av denna, äger länsstyrelsen, om rättelse ej vinnes på annat sätt, förelägga kommunen lämpligt vite eller ock i kommunens ställe vidtaga den åtgärd, som skyldigheten avser, samt i den mån kommunen icke är berättigad

Nuvarande lydelse

till ersättning av statsmedel för åtgärden uttaga kostnaden för denna av kommunen.

Föreslagen lydelse

Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äga 14–20 §§ nämnda lag tillämpning i ärende hos länsstyrelsen som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

13) Förslag till**Lag om ändring i lagen (1960: 408) om behörighet
att utöva läkaryrket**

Härigenom förordnas, att 5 § lagen (1960: 408) om behörighet att utöva läkaryrket skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***5 §¹**

Blir legitimerad läkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av själsverksamheten ur stånd att nöjaktigt utöva läkaryrket, skall socialstyrelsen ofördröjligen återkalla hans legitimation, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Föreligger grundad anledning till antagande att läkares legitimation bör återkallas av skäl som avses i första stycket, äger socialstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning i den utsträckning som erfordras för att hans förmåga att utöva läkaryrket skall kunna bedömas.

Har socialstyrelsen förordnat om läkarundersökning som avses i nästföregående stycke, äger styrelsen tillika återkalla legitimationen för tiden intill dess ärendet slutligt avgöres. Vägrar den som skall undersökas att inställa sig till undersökning, skall polismyndighet på styrelsens begäran lämna erforderlig handräckning.

Bestämmelserna i 15, 17 och 18 §§ förvaltningslagen (1971: 290) skola tillämpas även på beslut, som avses i andra och tredje styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹ Senaste lydelse 1971: 621.

14) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1963: 251) om behörighet att utöva tandläkaryrket

Härigenom förordnas, att 6 § lagen (1963: 251) om behörighet att utöva tandläkaryrket skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Blir legitimerad tandläkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av själsverksamheten ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkaryrket, skall socialstyrelsen ofördröjligen återkalla hans legitimation, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Föreligger grundad anledning till antagande att tandläkares legitimation bör återkallas av skäl som avses i första stycket, äger socialstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning i den utsträckning som erfordras för att hans förmåga att utöva tandläkaryrket skall kunna bedömas.

Har socialstyrelsen förordnat om läkarundersökning som avses i nästföregående stycke, äger styrelsen tillika återkalla legitimationen för tiden intill dess ärendet slutligt avgöres. Väger den som skall undersökas att inställa sig till undersökning, skall polismyndighet på styrelsens begäran lämna erforderlig handräckning.

Bestämmelserna i 15, 17 och 18 §§ förvaltningslagen (1971: 290) skola tillämpas även på beslut, som avses i andra och tredje styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹ Senaste lydelse 1971: 622.

15) Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961: 262) om försäkringsdomstol

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1961: 262) om försäkringsdomstol¹,

dels att 14 § skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 11—13 §§ skall betecknas 18—20 §§ och att nuvarande 15, 16 och 18 §§ skall betecknas 22—24 §§,

dels att 10 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas åtta nya paragrafer, 11—17 och 21 §§, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

Försäkringsdomstolen har att verka för att utredningen blir så fullständig som med hänsyn till målets beskaffenhet erfordras och äger föranstalta om bevisning.

Beträffande bevisning skola, om ej annat är föreskrivet, bestämmelserna i 35 kap. 1 och 2 §§, 3 § andra stycket, 4 och 5 §§, 7 § och 10—12 §§, i 36 kap. 1—18 §§, 20—23 §§, 24 § första och tredje styckena och 25 § första och tredje styckena, i 38 kap. 1—5 §§ och 7 och 8 §§, i 39 kap. 1 och 5 §§ samt i 40 kap. 1—4 §§, 5 § andra och tredje styckena, 6 och 7 §§, 9—16 §§, 17 § första stycket och 18—20 §§ rättegångsbalken lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

Ersättning till vittne eller sakkunnig skall, om han höres på begäran av part, utgivas av parten och eljest utgå av allmänna medel. Kostnaden för syn skall utgå av allmänna medel.

Beträffande bevisning i allmänhet skola bestämmelserna i 35 kap. 1 och 2 §§, 3 § andra stycket samt 4, 5, 7 och 10—12 §§ rättegångsbalken lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

11 §

Skriftlig handling, som åberopas till bevis, skall tillställas domstolen utan dröjsmål. I fråga om sådant bevis gälla i övrigt 38 kap. 1—5, 7 och 8 §§ rättegångsbalken i till-

¹ Senaste lydelse av nuvarande 11 § 1970: 461.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

lämpliga delar. Ersättning till annan än part för tillhandahållande av skriftlig handling utgår dock alltid av allmänna medel.

12 §

Aberopas till bevis föremål, som lämpligen kan ges in till domstolen, skall föremålet utan dröjsmål överlämnas dit. I fråga om sådant bevis gäller 39 kap. 5 § rättegångsbalken i tillämpliga delar. Ersättning till annan än part för tillhandahållande av föremål utgår dock alltid av allmänna medel.

13 §

Aberopar part skriftlig handling eller föremål till bevis, får domstolen förelägga honom att inom viss tid tillställa domstolen handlingen eller föremålet vid påföljd att målet ändå kan komma att avgöras.

14 §

Försäkringsdomstolen får förordna om syn på stället för besiktning av fastighet eller plats eller av föremål som ej lämpligen kan ges in till domstolen. Vid sådan syn får yrkeshemlighet röjas endast om det finns synnerlig anledning därtill.

I fråga om syn på stället gälla bestämmelserna om muntlig handling i tillämpliga delar.

15 §

Försäkringsdomstolen får inhämta yttrande över fråga, som kräver särskild sakkunskap, från myndighet, tjänsteman eller den, som eljest har att gå till handa med yttrande i ämnet, eller anlita annan sakkunnig i frågan.

I fråga om sakkunnig gälla 40 kap. 2-7 och 12 §§ rättegångsbalken i tillämpliga delar.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning för utlåtande av myndighet, tjänsteman eller den som eljest har att gå till handa med ytt-
rande utgår endast om det är sär-
skilt föreskrivet. Annan sakkun-
nig är berättigad till ersättning av
allmänna medel för sitt uppdrag.
Domstolen får bevilja förskott på
sådan ersättning.

16 §

Försäkringsdomstolen får för-
ordna om förhör med vittne eller
sakkunnig. Förhöret får hållas un-
der ed eller försäkran. Om förhör
gälla 36 kap. 1–18 och 20–23 §§
samt 40 kap. 9–11, 13–16 och
20 §§ rättegångsbalken i tillämp-
liga delar.

17 §²

Vittne eller sakkunnig har rätt
till ersättning av allmänna medel
för kostnad för sin inställelse.
Domstolen får bevilja förskott på
ersättning för kostnad för resa och
uppehälle. Närmare bestämmelser
om ersättning och förskott medde-
las av Konungen.

Har vittnet eller den sakkunni-
ge inkallats på begäran av enskild
part och visar det sig att parten
saknade godtagbart skäl för sin be-
gäran, får domstolen ålägga ho-
nom att återbetala ersättningen till
statsverket.

21 §

I mål vid försäkringsdomstolen
skall part själv bära sin rättegångs-
kostnad.

Enskild part, som inställt sig till
muntlig handläggning, får tiller-
kännas ersättning av allmänna me-
del för kostnad för resa och uppe-
hälle, om domstolen finner att han
skäligen bör ersättas för sin in-
ställelse. Domstolen får bevilja för-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

*skott på ersättningen. Närmare
bestämmelser om ersättning och
förskott meddelas av Konungen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

16) Förslag till**Lag om ändring i brandlagen (1962: 90)**

Härigenom förordnas, att 6 § brandlagen (1962: 90) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***6 §**

Om brand tagit eller hotar att taga större omfattning eller den kommunala brandkåren tillfälligt icke kan ingripa mot brand, är annan kommun pliktig att lämna släckningshjälp i den utsträckning brandchefen i den kommunen prövar möjlig utan att skäligen hänsyn till dess egen säkerhet åsidosättes. Framställning om släckningshjälp skall göras av brandchefen eller, om hans beslut ej hinner avvaktas, av den som är i hans ställe.

För kostnad, som åsamkats kommun i anledning av framställning om släckningshjälp, är kommunen berättigad att erhålla skälig ersättning. Kunna kommunerna icke enas om ersättningen, skall denna fastställas av länsstyrelsen i det län, där hjälpen lämnats.

Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äga 14–20 §§ nämnda lag tillämpning i ärende hos länsstyrelsen som avses i andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

17) Förslag till**Lag om ändring i förordningen (1959: 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring**

Härigenom förordnas, att 3, 8 och 10 §§ förordningen (1959: 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Inkomst av anställning, för vilken skattskyldighet här i riket icke föreligger, skall, där den försäkrade är bosatt utomlands eller avses med förbindelse enligt 11 kap. 2 § *sista* stycket lagen om allmän försäkring, bestämmas med ledning av särskild uppgift från arbetsgivaren. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det år, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet, som enligt 1 § har att bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjutit naturaförmåner i form av kost eller bostad. Ett exemplar av uppgiften skall inom tid som nyss sagts av arbetsgivaren sändas till den försäkrade.

Inkomst av anställning, för vilken skattskyldighet här i riket icke föreligger, skall, där den försäkrade är bosatt utomlands eller avses med förbindelse enligt 11 kap. 2 § *tredje eller fjärde* stycket lagen om allmän försäkring, bestämmas med ledning av särskild uppgift från arbetsgivaren. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det år, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet, som enligt 1 § har att bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjutit naturaförmåner i form av kost eller bostad. Ett exemplar av uppgiften skall inom tid som nyss sagts av arbetsgivaren sändas till den försäkrade.

Om skyldighet för arbetsgivare att vid arbetsgivaruppgift enligt förordningen angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. foga uppgift som avses i första stycket stadgas i nämnda förordning.

¹ Förordningen omtryckt 1962: 395. Senaste lydelse av rubriken 1962: 395.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²

Har belopp, som enligt försäkrads allmänna självdeklaration utgör inkomst av anställning, vid beräkning av pensionsgrundande inkomst hänförs till inkomst av annat förvärvsarbete eller har eljest visst belopp hänförs till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, skall denne underrättas om *avvikelsen och skälen härför*. Likaså skall underrättelse lämnas om sådant avdrag som i 4 § tredje stycket sägs.

Om pensionsgrundande inkomst beräknats för försäkrad, vilken icke avgivit allmän självdeklaration, skall denne underrättas om *den beräknade pensionsgrundande inkomsten*.

Pensionsgrundande inkomst skall angivas på debetsedel å slutlig skatt när så kan ske. I annat fall skall särskild underrättelse om den pensionsgrundande inkomst som bestämts sändas till den försäkrade.

Har verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst ändrats, skall underrättelse om *ändringen och skälen härför* sändas till den försäkrade.

Underrättelse enligt första, andra eller fjärde stycket skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beslutet.

Har belopp, som enligt försäkrads allmänna självdeklaration utgör inkomst av anställning, vid beräkning av pensionsgrundande inkomst hänförs till inkomst av annat förvärvsarbete eller har eljest visst belopp hänförs till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, skall denne underrättas om *beslutet*. Likaså skall underrättelse lämnas om *beslut om* sådant avdrag som i 4 § tredje stycket sägs.

Om pensionsgrundande inkomst beräknats för försäkrad, vilken icke avgivit allmän självdeklaration, skall denne underrättas om *beslutet*.

Har verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst ändrats, skall underrättelse om *beslutet* sändas till den försäkrade.

10 §

Handling, som upprättats för beräkning av pensionsgrundande inkomst eller som avlämnats eller tillhandahållits enligt bestämmelse i denna förordning, må icke tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav. Ledamot i taxeringsnämnd eller *prövningsnämnd* må taga del av handling som nyss sagts.

Den som äger taga del av handling, varom i första stycket sägs,

Handling, som upprättats för beräkning av pensionsgrundande inkomst eller som avlämnats eller tillhandahållits enligt bestämmelse i denna förordning, må icke tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav. Ledamot i taxeringsnämnd eller *skatterätt* må taga del av handling som nyss sagts.

Den som äger taga del av handling, varom i första stycket sägs,

* Senaste lydelse 1967: 644.

Nuvarande lydelse

må i den mån så erfordras för fullgörande av vad som enligt denna förordning åligger honom jämväl taga del av självdeklaration och annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering, och handling, som upprättats vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen, ävensom handling, som avlämnats till ledning för uppbörd av skatt.

Den som tagit del av handling, som i första eller andra stycket sägs, må ej i vidare mån än som erfordras för utövning av tjänst offentliggöra eller yppa innehållet i sådan handling.

Föreslagen lydelse

må i den mån så erfordras för fullgörande av vad som enligt denna förordning åligger honom jämväl taga del av självdeklaration och annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering, och handling, som upprättats vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen (1956: 623), ävensom handling, som avlämnats till ledning för uppbörd av skatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

18) Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom förordnas i fråga om förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹,

dels att 12 § skall upphöra att gälla,

dels att 13, 15, 22, 37, 38, 40 och 42 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***13 §**

Finner riksförsäkringsverket, att avgiftsunderlag blivit oriktigt på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, skall verket, sedan arbetsgivaren erhållit tillfälle att yttra sig, ändra avgiftsunderlaget, därest felaktigheten icke är att anse såsom ringa. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, då vid beräkning av pensionsgrundande inkomst belopp, som ingår i avgiftsunderlag, ansetts utgöra inkomst av annat förvärvsarbete eller belopp, som icke hänförts till avgiftsunderlaget, ansetts utgöra inkomst av anställning. *Om ändringen skall arbetsgivaren underrättas.*

Finner riksförsäkringsverket, att avgiftsunderlag blivit oriktigt på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, skall verket, sedan arbetsgivaren erhållit tillfälle att yttra sig, ändra avgiftsunderlaget, därest felaktigheten icke är att anse såsom ringa. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, då vid beräkning av pensionsgrundande inkomst belopp, som ingår i avgiftsunderlag, ansetts utgöra inkomst av annat förvärvsarbete eller belopp, som icke hänförts till avgiftsunderlaget, ansetts utgöra inkomst av anställning.

Ändring må icke ske efter utgången av sjätte året efter utgiftsåret. Har arbetsgivaren avlidit, må för honom beräknat avgiftsunderlag icke höjas efter utgången av andra året efter det, under vilket bouppteckning efter honom blivit ingiven för registrering.

15 §²

Underrättelse som avses i 12-14 §§ skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över riksförsäkringsverkets beslut.

¹ Förordningen omtryckt 1962: 396. Senaste lydelse av rubriken 1962: 396.

² Senaste lydelse 1970: 465.

Nuvarande lydelse

Underrättelse som nyss sagts ävensom sådan anmaning enligt 7 §, vari vite förelagts, skall delgivas vederbörande, om det ej är känt att han icke kan anträffas.

Föreslagen lydelse

Underrättelse om beräkning av avgiftsunderlag som icke överensstämmer med arbetsgivaruppgift eller som bestämts utan ledning av arbetsgivaruppgift ävensom sådan anmaning enligt 7 §, vari vite förelagts, skall delgivas vederbörande, om det ej är känt att han icke kan anträffas. Motsvarande gäller beslut enligt 5 § andra stycket som går sökanden emot.

22 §

Riksförsäkringsverket äger anmana arbetsgivare att lämna uppgifter för beräkning eller jämkning av preliminär avgift.

Om den preliminära avgiften finnes böra utgå med högre belopp än som följer av 20 § första stycket eller finnes böra höjas genom jämkning, bör arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig, innan den preliminära avgiften bestämmes eller jämkning sker.

Har uppgift, som arbetsgivare lämnat för beräkning av preliminär avgift eller för jämkning av sådan avgift, frångåtts av riksförsäkringsverket, skall arbetsgivaren underrättas om avvikelsen och skälen härför. Beträffande sådan underrättelse skall gälla vad i 15 § stadgas.

Har uppgift, som arbetsgivare lämnat för beräkning av preliminär avgift eller för jämkning av sådan avgift, frångåtts av riksförsäkringsverket, skall beslutet delgivas arbetsgivaren.

37 §

Över beslut, varigenom vite förelagts, ävensom över beslut rörande anstånd med avlämnande av arbetsgivaruppgift må klagan icke föras.

Har beslut enligt 5 § andra stycket meddelats av annan myndighet än riksförsäkringsverket, må klagan föras hos riksförsäkringsverket genom besvär. Besvärshandlingen skall tillsättas den myndighet som meddelat beslutet. Den omständigheten att besvärshandlingen tillställts riksförsäkringsverket utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, om handlingen inkommit före besvärstidens utgång.

38 §

Över annat beslut av riksförsäkringsverket enligt denna förord-

Över annat beslut av riksförsäkringsverket enligt denna förord-

Nuvarande lydelse

ning än i 37 § avses må klagan föras hos försäkringsdomstolen genom besvär. *Besvären skola ingivas eller insändas till riksförsäkringsverket. Den omständigheten, att besvären ingivits eller insänts direkt till försäkringsdomstolen, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till domstolen före besvärstidens utgång.*

Riksförsäkringsverkets beslut må, såframt beslutet är av beskaffenhet att kunna överklagas, av verket underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller eljest särskilda skäl förefinnas för sådan prövning.

Riksförsäkringsverkets beslut länder till efterrättelse utan hinder av att besvär anförts eller förordnande om underställning meddelats.

40 §³

Tilläggs pensionsavgift som ingår i slutlig skatt skall vara erlagd före den 1 oktober året näst efter taxeringsåret. Avgift som icke ingår i slutlig skatt skall vara erlagd inom åtta månader efter utgången av den månad, då underrättelse om debitering av avgiften meddelades den försäkrade.

Har tilläggs pensionsavgift, som ingår i slutlig eller tillkommande skatt, icke till fullo erlagts inom tid, som i första stycket sägs, skall den slutliga och den tillkommande skatten omdebiteras med uteslutande av avgiften. *Om verkställd omdebitering skall den försäkrade underrättas. Sådan underrättelse skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beslutet, och skall beträffande underrättelsen i övrigt gälla vad i 15 § andra stycket stadgas.*

42 §

Över beslut om sådan omdebitering som avses i 40 § andra stycket må besvär anföras i den ordning, varom stadgas i 85 § 1 mom. och 86 § uppbördsförrordningen.

³ Senaste lydelse 1967: 645.

Föreslagen lydelse

ning än i 37 § första stycket avses må klagan föras hos försäkringsdomstolen genom besvär. *Besvärshandling skall tillställas riksförsäkringsverket. Den omständigheten, att besvärshandlingen tillställts försäkringsdomstolen, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest handlingen inkommit före besvärstidens utgång.*

Har tilläggs pensionsavgift, som ingår i slutlig eller tillkommande skatt, icke till fullo erlagts inom tid, som i första stycket sägs, skall den slutliga och den tillkommande skatten omdebiteras med uteslutande av avgiften. *Sådant beslut skall delgivas den försäkrade.*

Över beslut om sådan omdebitering som avses i 40 § andra stycket må besvär anföras hos läns skatterätten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Har besvärshandling före besvärstidens utgång inkommit till annan skatterätt än den som har att pröva besvären, skola de ändå upptagas till prövning. Handlingarna skola omedelbart översändas till den skatterätt som skall pröva besvären.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

19) Förslag till**Kungörelse om ändring i förordningen (1949: 723) angående handel med skrot, lump och begagnat gods**

Härigenom förordnas, att 30 § förordningen (1949: 723) angående handel med skrot, lump och begagnat gods skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***30 §**

Över polismyndighets beslut enligt denna förordning må besvär anföras hos länsstyrelsen inom en månad från det klaganden erhållit del av beslutet.

Talan mot länsstyrelses beslut föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Polismyndighets och länsstyrelses beslut skola lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej annorlunda förordnas.

Talan mot polismyndighets beslut enligt denna förordning föres hos länsstyrelsen genom besvär. Mot länsstyrelsens beslut föres talan hos Konungen genom besvär.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan mot beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

20) Förslag till**Kungörelse om ändring i brandstadgan (1962: 91)**

Häriigenom förordnas, att 14 och 24 §§ brandstadgan (1962: 91) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. *Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift därav så snart ske kan tillställas den, som anmärkningen rör.*

Föreslagen lydelse

14 §

Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. *Om föreläggande eller föreskrift som avses i 13 § meddelas, skall anteckning därom göras i protokollet. Bestämmelserna i 17 och 18 §§ förvaltningslagen (1971: 290) skola tillämpas när protokollet innefattar sådant beslut.*

24 §

Länsstyrelsen skall tillse att brandförsvaret inom länet är tillfredsställande ordnat.

Vid sin tillsyn över att kommuner, brandsyneförrättare och särskilda befattningshavare fullgöra sina åligganden med avseende å brandförsvaret äger länsstyrelsen förelägga vite.

Vid sin tillsyn över att kommuner, brandsyneförrättare och särskilda befattningshavare fullgöra sina åligganden med avseende å brandförsvaret äger länsstyrelsen förelägga vite. *Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äga 14–20 §§ nämnda lag tillämpning i ärende hos länsstyrelsen om föreläggande av sådant vite.*

Tillsyn över brandförsvaret inom riket utövas av statens brandinspektion.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1972.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför

**Hans Kunglig Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet på
Stockholms slott den 29 oktober 1971.**

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *samordning av förvaltningsrättsliga författningar med förvaltningslagen m.m.* och anför.

1 Inledning

Under innevarande års vårriksdag (prop. 1971: 30, KU 1971: 36, rskr 1971: 222) antogs tre lagar av central betydelse för vår förvaltning, nämligen lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar, förvaltningslagen (1971: 290) och förvaltningsprocesslagen (1971: 291). Dessa lagar innebär, tillsammans med den nya lagstiftningen om skatterätter och länsrätter, att en genomgripande förvaltningsreform genomförs. Lagarna träder i kraft den 1 januari 1972. Lagen (1971: 52) om skatterätt och länsrätt har emellertid trätt i kraft den 1 juli 1971 och från denna dag tillämpas också förvaltningsprocesslagen vid skatterätt och länsrätt.

I samband med reformen genomförs ett stort antal författningar med anknytning till den nya lagstiftningen. Avsikten var att genom uttryckliga föreskrifter i skilda specialförfattningar bestämma i vilken utsträckning mål skulle prövas av de nya skatterätterna och länsrätterna samt den ombildade kammarrätsorganisationen. Ett annat syfte var att samordna förfarandereglerna i specialförfattningar med de nya bestämmelserna i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen. Genomgången föranledde ett stort antal förslag till författningsändringar, som togs upp i prop. 1971: 30 och antogs av riksdagen samtidigt med den nämnda grundläggande lagstiftningen. I samband med att dessa ändringar förelades riksdagen framhöll jag att författningsgenomgången inte var avslutad samt att jag räknade med att inom en snar framtid skulle läggas fram för-

slag till konsekvensändringar till framför allt förvaltningslagen i ytterligare ett antal författningar med förvaltningsrättsligt innehåll. Under den fortsatta författningengenomgången, som i enlighet därmed skett inom justitiedepartementet och i samverkan med andra departement, har åtskilliga förslag till ytterligare lagändringar utarbetats. Härutöver har vissa andra lagförslag med anknytning till förvaltningsreformen utarbetats.

2 Allmän bakgrund till framlagda lagförslag

2.1 Förvaltningsreformens huvuddrag

Förvaltningsreformen innebär att rättskipningen i regeringsrätten och kammarrätten omorganiseras samt att allmänna förfaranderegler för förvaltningsdomstolar och förvaltningsmyndigheter införs. Reglerna om regeringsrättens och kammarrätternas organisation ges i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar medan de allmänna förfarandereglerna återfinns i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen.

De nya reglerna i *lagen om allmänna förvaltningsdomstolar* innebär att tyngdpunkten i den domstolsmässiga besvärspövningen i förvaltningsärenden flyttas från regeringsrätten till kammarrätt. Kammarrätt omvandlas från en specialdomstol för skattemål och vissa andra särtyper av mål med ekonomisk anknytning till en allmän förvaltningsdomstol närmast under regeringsrätten och med i stort sett samma målområde som denna. Detta innebär att kammarrättsorganisationen får byggas ut. Avsikten är att det i fortsättningen skall finnas två kammarrätter, den ena i Stockholm, den andra i Göteborg. Två av stockholmskammarrättens avdelningar skall förläggas till Sundsvall. Regeringsrätten får samtidigt huvudsakligen ställning av prejudikatinstans. Mål som fullföljs från kammarrätt till regeringsrätten skall sålunda prövas av regeringsrätten bara om denna meddelar prövningstillstånd.

Regler för förfarandet i mål hos regeringsrätten och kammarrätt är meddelade i *förvaltningsprocesslagen*. Denna är, som framgår av det föregående, tillämplig även hos länsrätt och skatterätt och har såvitt avser dessa redan trätt i kraft.

Förvaltningslagen innehåller grundläggande regler om handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndigheter. Genom lagen tillskapas en enhetlig och sammanhållen lagstiftning om förfarandet i syfte bl. a. att stärka den enskildes rättssäkerhet. En strävan har emellertid varit att samtidigt vidmakthålla den snabbhet och effektivitet som bör prägla förvaltningen. Reglerna har i möjligaste mån gjorts enkla och lättillämpade.

Förvaltningslagen är uppdelad i tre huvudavsnitt. I ett första avsnitt ges bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Andra och tredje av-

snitten innehåller de egentliga förfarandereglerna. I det andra avsnittet upptas under rubriken Allmänna bestämmelser sådana regler som kan tillämpas i stort sett i alla förvaltningsärenden och i det tredje avsnittet under rubriken Särskilda bestämmelser för vissa ärenden sådana bestämmelser som är av särskild betydelse i ärenden där det är fråga om myndighetsutövning mot enskild.

Enligt 1 § gäller lagen, med vissa i 2 § uppräknade undantag, handläggningen av ärenden hos alla förvaltningsmyndigheter. Den skall tillämpas också i ärende hos domstol om ärendet avser domstolens förvaltande verksamhet. Har i lag eller i författning som beslutats av Kungl. Maj:t eller riksdagen för handläggning av vissa typer av ärenden meddelats bestämmelser som avviker från förvaltningslagen skall dessa bestämmelser emellertid gälla.

Till de allmänna bestämmelserna i det andra avsnittet hör regler om jäv. Lagen anger när någon skall anses jävig att handlägga ett ärende, vilken verkan jäv har och hur jävsfråga prövas (4 och 5 §§). I 6 § ges bestämmelser om rätt att anlita ombud eller biträde och om avvisning av olämpligt ombud eller biträde. Lagen innehåller vidare bestämmelser om när handling skall anses ha kommit in till myndighet (7 §) och om myndighets skyldighet att vägleda den som lämnat in en ofullständig ansökningshandling eller annan skrivelse (8 §). Bland de allmänna bestämmelserna återfinns därjämte regler om myndighets befogenhet att använda tolk i förvaltningsärenden (9 §) och om förfarandet när myndighet genom remiss inhämtar yttrande från annat allmänt organ eller från enskild (10 §). De allmänna bestämmelserna innefattar också besvärregler. I 11 § anges sålunda som en allmän regel att talan mot sådant beslut av myndighet som kan överklagas genom besvär får föras av den som beslutet angår om det gått honom emot. I 12 § ges regler om ordningen för anförande av besvär över myndighets beslut och en föreskrift om avvisning av besvär som inte anförts i rätt tid. Slutligen regleras i 13 § besvärsmyndighets befogenhet att besluta om inhibition i fråga om överklagat beslut. De flesta av de nu angivna reglerna är nya som allmänna föreskrifter betraktade. Några av reglerna, t. ex. reglerna om besvärstid, ersätter däremot tidigare lagstiftning i ämnet.

De särskilda bestämmelserna i tredje avsnittet är sådana som är av särskild betydelse i ärenden där fråga är om myndighetsutövning mot enskild. Enligt 3 § i lagen är de följaktligen tillämpliga endast i den mån fråga är om utövning av befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande. Bland bestämmelserna återfinns regler om parts rätt till insyn i det material som har tillförts ärendet (14 §) och om myndighets skyldighet att underrätta part om det material som har tillförts ärendet (15 §). I 16 § ges vissa bestämmelser om parts rätt att muntligen meddela sig med förvaltningsmyndighet. De följande paragraferna, 17

och 18 §§, reglerar förvaltningsmyndighets skyldighet att motivera beslut, varigenom myndigheten avgör ärende, och att underrätta part och annan som saken angår om sådant beslut och om vad han har att iakttä vid klagan över beslutet. Slutligen ges i 19 § regler om rättelse av beslut som till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet och i 20 § vissa påföljdsregler.

Förvaltningslagen skall efter ikraftträdandet tillämpas också på ärende som anhängiggjorts dessförinnan. Enligt en särskild övergångsbestämmelse gäller dock att äldre bestämmelser skall tillämpas i fråga om besvär över beslut som meddelats före ikraftträdandet.

2.2 Samordningen mellan den nya förvaltningsrättsliga lagstiftningen och andra författningar

Som inledningsvis har nämnts har en genomgång av författningar på förvaltningsrättens område skett i syfte att anpassa dem till de grundläggande regler som har tagits upp i den nya förvaltningsrättsliga lagstiftningen. Framför allt har därvid förfarandereglerna i förvaltningslagen varit i blickpunkten. Vid den genomgång som skedde i samband med utarbetandet av den nya lagstiftningen följdes vissa riktlinjer, för vilka en närmare redogörelse lämnades i samband med att förvaltningslagen remitterades till lagrådet. Genomgången resulterade i ett stort antal lagförslag som togs upp i prop. 1971: 30. Den fortsatta författningsgenomgången har skett i enlighet med de i den nämnda redogörelsen upptagna riktlinjerna. I detta sammanhang kan sålunda hänvisas till denna redogörelse (prop. 1971: 30 del 2 s. 294—298).

2.3 Departementschefen

Syftet med de nya förvaltningsrättsliga reglerna är bl. a. att åstadkomma enhetliga och generellt tillämpliga regler för förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna. Framför allt gäller detta beträffande förvaltningslagen, vars förfaranderegler fått en sådan utformning att de kan och bör tillämpas inom i princip hela den offentliga förvaltningen. I prop. 1971: 30 intog jag därför den ståndpunkten att man så snart det är praktiskt möjligt bör anpassa författningar på olika förvaltningsområden till den nya förvaltningslagen på så sätt att lagens regler om förfarandet blir tillämpliga, om inte särskilda skäl talar för att i något avseende inom visst område behålla en särreglering. Som förut har nämnts angav jag i samband med remissen till lagrådet av förvaltningslagen vissa riktlinjer för en sådan samordning av förfarandereglerna inom förvaltningen. Dessa riktlinjer följdes vid utarbetandet av de konsekvensändringar som förelades riksdagen och antogs av denna i direkt anslutning till förvaltningslagen. De har också följts vid det arbete

som därefter har bedrivits inom justitiedepartementet i samverkan med andra departement för att åstadkomma samordning av förfarandebestämmelserna också inom andra områden än dem som berördes av de i prop. 1971: 30 upptagna ändringarna. I och med att de förslag som detta arbete resulterat i nu läggs fram är det stora flertalet viktigare specialförfattningar som berörs av de nya reglerna om förfarandet genomgångna. Jag vill i sammanhanget nämna att jag i några fall har avstått från att nu förorda ändring. Det gäller bl. a. när specialförfattningen innehåller någon eller några enstaka föreskrifter som har sin direkta motsvarighet i förvaltningslagen. Jag räknar med att det i fråga om dessa och andra förvaltningsrättsliga författningar, som innehåller förfaranderegler, skall vara tillräckligt om de i samordningssyfte ses över när ändringar i dem aktualiseras i annat sammanhang. En särskild motivering till de olika förslagen lämnas i det följande.

Förfarandet i försäkringsdomstolen regleras i lagen (1961: 262) om försäkringsdomstol. Frågan om i stället den nya förvaltningsprocesslagen borde göras tillämplig beträffande förfarandet i domstolen berördes i prop. 1971: 30 (del 2 s. 511). Jag uttalade därvid att frågan härom borde prövas senare. Jag har nu kommit till den uppfattningen att förvaltningsprocesslagen, åtminstone t. v., inte bör göras tillämplig beträffande försäkringsdomstolen. Däremot finner jag det lämpligt att vissa av förfarandereglerna i förvaltningsprocesslagen nu görs tillämpliga hos försäkringsdomstolen. Förslag i detta avseende har utarbetats inom justitiedepartementet.

Enligt lagen (1971: 309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål gäller att besvär i fråga om avlönings- och pensionsförmåner m. m. skall prövas av kammarrätt (1 § 2). I prop. 1971: 30 (del 2 s. 120) uttalade jag att denna ordning fick godtas i avvidan på resultatet av arbetet inom utredningen rörande fullföljdsordningen i vissa mål om avlöning m. m. (lönebesvärsutredningen). Sedan utredningen i betänkande (Ds Fi 1970: 9) har lagt fram förslag som remissbehandlats, har frågan tagits upp till nytt övervägande. Detta har lett till förslag om ändring i den nämnda bestämmelsen i behörighetslagen.

De båda sist nämnda förslagen kommer jag att behandla utförligt i det följande.

3 Motivering till de framlagda författningsförslagen

3.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1971: 309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål

I 1 § i här ifrågavarande lag anges att besvär över beslut i vissa uppräknade typer av mål skall anföras hos kammarrätt, fastän det enligt

författning som utfärdats före den 1 januari 1972 eller hittills av oskriven rätt följt att fullföljd skall ske hos Kungl. Maj:t. I 2 § lagen räknas upp mål i vilka besvär skall anföras hos regeringsrätten, även om besvären enligt författningarna skall fullföljas hos Kungl. Maj:t.

Som förut har nämnts föreslås nu ändring i 1 § 2. Denna ändring rör fullföljdsordningen i vissa mål om avlöning m. m. Härutöver föreslås vissa ändringar i 1 § 11 och 2 § som är en följd av föreslagna författningsändringar på andra områden.

1 § 2

Gällande fullföljdsordning i vissa mål om avlöning m. m.

Avlöningsförmånerna och andra anställnings- eller arbetsvillkor för tjänstemännen inom den statliga förvaltningen — liksom inom den del av kommunalförvaltningen som är statligt reglerad — framgår dels av författningsbestämmelser, dels av kollektivavtal. Bland avtalen märks främst allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST), allmänt tjänsteförteckningsavtal (ATF), tjänsteförteckningsavtal för undervisningsområdet (TFU) och tjänsteförteckningsavtal för kyrkliga tjänster (TFK). I dessa fyra kollektivavtal överlämnas en del frågor åt arbetsgivaren att av honom prövas efter skälighet. Dessa frågor brukar kallas skälighetsfrågor. Som exempel på sådana frågor i AST kan nämnas frågor om skyldighet för tjänsteman att lämna uppgift om bisyssla eller att upphöra med bisyssla, om anställnings upphörande utan iakttagande av gällande uppsägningstid och om löneavdrag under tjänstledighet för studier. Ur ATF kan nämnas en bestämmelse enligt vilken arbetsgivaren beträffande viss beföringång får medge förmånligare löneklassplacering än som anges i avtalet. Liknande bestämmelser finns i TFU och TFK.

Arbetsgivare är enligt avtalen statens avtalsverk eller myndighet som avtalsverket bestämmer, om inte Kungl. Maj:t föreskriver annat. Beslutanderätten i skälighetsfrågorna kan sålunda av avtalsverket överlämnas till annan myndighet, vanligen den myndighet där tjänstemannen är anställd. Så har också skett beträffande åtskilliga typer av skälighetsfrågor.

I avtalsverket handläggs skälighetsfrågor av en särskild enhet, den s. k. skälighetsgruppen. Personalorganisationerna har representanter i skälighetsgruppen. Innan avtalsverkets beslut fattas diskuteras i princip alla skälighetsärenden vid överläggningar med dessa representanter. De deltar dock ej i beslutet.

Kungl. Maj:t har bl. a. genom kungörelsen (1971: 760) om utövande av arbetsgivarens befogenhet i vissa fall enligt allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) förbehållit sig beslutanderätten i en del skälighetsfrågor. Som exempel kan nämnas de avgöranden ar-

betsgivaren har att fatta enligt en bestämmelse i AST om att löncavdrag inte skall göras vid tjänstledighet för studier, när det är fråga om studier som av arbetsgivaren prövas vara synnerligen betydelsefulla från tjänstesympunkt. I vissa fall har Kungl. Maj:t delegerat sin beslutanderätt i skälighetsfrågor till annan myndighet.

Mot myndighets beslut i skälighetsfrågor får besvär föras i vanlig ordning, såvida besvärsrätten inte är avskuren genom lagen (1965: 276) om inskränkning i rätten att föra talan mot offentlig arbetsgivares beslut, den s. k. inskränkningsslagen. Enligt denna lag får arbetstagare inte föra talan mot offentlig arbetsgivares beslut rörande hans arbets- eller anställningsvillkor, om han eller arbetstagarförening som han tillhör äger väcka talan i saken vid arbetsdomstolen eller i dess ställe inför skiljenämnd. Inskränkningsslagen är tillämplig endast om arbetstagaren omfattas av kollektivavtal och gör gällande att det fattade beslutet står i strid med avtalet.

Enligt 25 § instruktionen (1965: 642) för avtalsverket får besvär inte anföras mot beslut i skälighetsfråga som meddelas av avtalsverket.

Enligt de t. o. m. år 1971 gällande kompetensreglerna handläggs besvär över myndighets beslut i skälighetsfråga i sista instans antingen av Kungl. Maj:t i regeringsrätten eller av kammarrätten eller i vissa fall av Kungl. Maj:t i statsrådet. Det sistnämnda gäller besvär i skälighetsfråga som ej faller in under begreppet mål om avlöningsförmån.

Lagen om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål

Under förarbetena till 1971 års förvaltningsrättsreform föreslog förvaltningsdomstolskommittén att tillåtna besvär i fråga om avlöningsförmåner m. m. — och således även i skälighetsfråga — skulle prövas av kammarrätten.

I prop. 1971: 30 (del 2 s. 120) intogs den ståndpunkten att kommitténs förslag i denna del t. v. borde godtas. Därvid underströks att det förelåg särskilda problem beträffande besvär över beslut i skälighetsfråga. Det hänvisades också till att fullföljdsordningen i skälighetsfrågorna utreddes av utredningen rörande fullföljdsordningen i vissa mål om avlöning m. m. Först sedan denna utredning avlämnat sitt betänkande skulle förutläggning föreligga att ta slutlig ställning till huruvida det var anledning att på någon punkt ändra regeln om kammarrätts behörighet att handlägga administrativa besvärsmål av denna beskaffenhet.

Lagen om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål har utformats i enlighet med vad jag sålunda uttalade. Lagen träder i kraft den 1 januari 1972. Av 1 § lagen framgår att beslut enligt författningar som utfärdats före den 1 januari 1972 i vissa fall skall överklagas hos kammarrätt i stället för som hittills hos Kungl. Maj:t. Detta gäller enligt 1 § 2 bl. a. beslut i »mål om avlöningsförmån, inbegripet ersätt-

ning för viss förrättning eller visst uppdrag, sjukvård, beklädnad e. d., mål om resekostnads- och traktamentsersättning, mål om delaktighet i eller avgift till pensionsinrättning eller annan sådan anstalt eller kassa, mål om rätt till pension eller annan dylik förmån, allt enligt föreskrift eller överenskommelse». Med uttrycket överenskommelse torde avses bl. a. kollektivavtal.

Enligt 1971 års lag skall alltså fr. o. m. år 1972, i den mån besvärsmått föreligger, besvär i skälighetsfrågor anföras hos kammarrätt. Besvär över kammarrätts beslut kan anföras hos regeringsrätten, men skall prövas bara om regeringsrätten har meddelat prövningstillstånd.

Lönebesvärutredningen

Utredningen rörande fullföljdsordningen i vissa mål om avlönning har, som framgår av vad jag nämnde inledningsvis, antagit benämningen lönebesvärsmåttutredningen¹. I sitt betänkande Besvär i skälighetsfrågor lämnar utredningen förslag till ändrade regler i fråga om besvär i skälighetsfrågor.

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgetts av kammarrätten, rikspolisstyrelsen, försvarets civilförvaltning, postverket, televerket, statens järnvägar, statens avtalsverk, skolöverstyrelsen, arbetsdomstolens ordförande, statens vattenfallsverk, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Statsanställdas förbund (SF), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S).

Skolöverstyrelsen har bifogat yttranden från lärarhögskolorna i Stockholm, Malmö, Göteborg, Uppsala, Umeå och Linköping samt från samtliga länskolnämnder.

Utredningen konstaterar att beslut i skälighetsfråga visserligen kan vara av relativt stor betydelse för den enskilde tjänstemannen och att det därför kan te sig naturligt att tjänstemannen har möjlighet att överklaga beslut som går honom emot. Behovet av besvärsmått bör emellertid inte grundas på den klagandes större eller mindre utsikter att få beslutet ändrat. Avgörande bör i stället vara utsikterna att få ett ur materiell synpunkt riktigare beslut. Spörsmålet vad som är materiellt riktigt i en skälighetsfråga, dvs. vad som är skäligt eller lämpligt, undandrar sig dock ofta säkert bedömande. Även om överordnad myndighet generellt sett är mera kvalificerad att fatta riktiga beslut, kan den underordnade myndigheten med sin i allmänhet större förtrogenhet i fråga om de särskilda förhållandena på arbetsplatsen vara den som har de största förutsättningarna att rätt bedöma det individuella fallet. Enligt utredningen är under alla förhållanden besvärsmått såsom medel att skapa materiell

¹ Utredningsman regeringsrådet Ingmar Lidbeck, expert chefsjuristen Georg Normark.

rättvisa och rättsskydd åt den enskilde inte lika självklara i skälighetsfrågor som i andra frågor.

I betänkandet framhålls att besvärsrätt även i viss mån har till uppgift att främja enhetlighet i förvaltningspraxis. Utredningen anser emellertid att betydelsen av besvärsrätt i de skälighetsfrågor som avtalsverket överlämnat till andra myndigheter även ur denna synpunkt får antas spela en jämförelsevis underordnad roll. Karakteristiskt för dessa frågor är att omständigheterna i det enskilda fallet skall kunna beaktas. Det förtjänar särskilt framhållas, att handläggningen av skälighetsfrågor ofta kräver särskild sakkunskap och förtrogenhet med tjänsten och de speciella förhållanden varunder den fullgörs och att detta utgör ett av skälen till att avtalsverket överlämnat beslutanderätten i vissa frågor till annan myndighet. Utredningen anser sålunda att som regel förvaltningsmyndigheterna, var inom sitt område, torde vara mest skickade att bedöma skälighetsfrågor av detta slag. I vart fall bör värdet av klagorätt i dessa frågor till en för hela förvaltningen central instans inte överskattas.

Utredningen anser att besvärsrätt i skälighetsfrågor även att döma av besvärs- och fullföljdsfrekvensen spelar en jämförelsevis liten roll. Till stöd härför anförs att under åren 1967—1969 till statsdepartementen och kammarrätten kommit in sammanlagt endast 155 besvär. Av dessa hade 134 kommit in till departementen och 21 till kammarrätten. 129 mål gällde fråga om lön med B-avdrag under tjänstledighet för studier. 115 av de sistnämnda målen härrörde från det kommunala lärarområdet. Den relativt höga frekvensen av sistnämnda mål skulle enligt utredningen kunna minskas genom centralt utfärdade anvisningar.

Som villkor för besvärsrätt i skälighetsfrågor bör enligt utredningen gälla att man kan ordna en ändamålsenlig fullföljdsordning. Detta krav innefattar att överprövningen skall ligga hos ett organ med högre saklig kompetens än beslutsmyndigheten utan att organet därför framstår som överkvalificerat för uppgiften. Den nuvarande ordningen med förbud mot besvär i de typiskt viktigare skälighetsfrågorna som avtalsverket handlägger och med besvärsrätt till Kungl. Maj:t eller kammarrätten i frågor av jämförelsevis mindre vikt är knappast rationell.

Utredningen föreslår med hänsyn till det ringa behovet av besvärsrätt i skälighetsfrågor som avtalsverket överlämnar till myndigheterna samt svårigheterna att i dessa mål ordna en ändamålsenlig fullföljdsordning att besvärsrätten i skälighetsfrågor avskaffas. Lagtekniskt föreslås detta ske genom en ändring i inskränkningsslagen av följande innebörd. Det förbud mot överklagande som f. n. enligt inskränkningsslagen gäller för arbetstagare som omfattas av kollektivavtal föreslås skola utsträckas att avse alla frågor om kollektivavtalets tillämpning, vare sig frågorna kan prövas av arbetsdomstolen eller ej. Beträffande besvär av annan arbetstagare än sådan som omfattas av kollektivavtalet bör enligt utredningen i lagen föreskrivas att talan mot myndighets beslut får grundas endast på

att arbetsgivarens beslut strider mot avtalet.

Utredningen föreslår ytterligare en ändring i inskränkningsslagen. Ändringen motiveras av att det inte så sällan förekommer att tjänsteman som på grund av reglerna i inskränkningsslagen är förhindrad att anföra besvär över beslut om tillämpning av kollektivavtal ändå gör detta i överensstämmelse med meddelad besvärshänvisnings innehåll. Enligt utredningen bör skyldighet införas för myndighet att i besvärshänvisningen ta in en erinran om att föreskrifter om begränsning av besvärsrätten är meddelade i inskränkningsslagen. Utredningen föreslår att en bestämmelse av denna innebörd tas in som ett andra stycke i lagen.

I särskilt yttrande tar utredningens expert ställning mot ett avskaffande av besvärsrätten. Det finns enligt hans mening inte tillräckliga skäl för att i skälighetsfrågor, som avgörs av annan myndighet än avtalsverket, frånga den eljest i förvaltningsärenden gällande principen att sökande kan anföra besvär över myndighets beslut, i sista hand hos Kungl. Maj:t. Att besvärsrätt däremot ansetts kunna undvaras i de ärenden som avgörs av avtalsverket finner han naturligt med hänsyn till att dessa ärenden för hela riket avgörs av en och samma myndighet, varvid f. ö. företrädare för avtalsparterna på arbetstagarsidan bereds tillfälle att framföra sina synpunkter. Det finns däremot enligt utredningens expert anledning till viss ändring i de regler om prövning av skälighetsfrågor i sista instans som f. n. gäller beträffande frågor som avgörs av annan myndighet än avtalsverket. Eftersom prövningen av skälighetsfrågor till övervägande del innefattar lämplighetsavgöranden och inte avgöranden av rättsfrågor bör enligt hans mening prövningen i sista instans ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet.

Remissyttrandena

Det alldeles övervägande antalet remissinstanser avstyrker lönebesvärsutredningens förslag att slopa besvärsrätten i skälighetsfrågor. *Statens avtalsverk* framhåller att som huvudregel inom förvaltningsrätten gäller att part i förvaltningsärende får fullfölja talan mot förvaltningsmyndighetens beslut i sista hand hos Kungl. Maj:t. Det finns enligt verkets mening inte tillräckliga skäl för att göra avsteg från denna princip i fråga om skälighetsärendena. *Arbetsdomstolens ordförande* framhåller likaledes att tillräckliga skäl inte föreligger att frånga principen att sökande i förvaltningsärenden skall kunna besvära sig över myndighets beslut.

En del remissinstanser uttalar den meningen att besvär över beslut i skälighetsfrågor bör fullföljas till statens avtalsverk. *Postverket* finner det sålunda naturligt att besvärfrågorna prövas av statens avtalsverk som sista instans, eftersom avtalsverket delegerat beslutanderätten till myndigheterna. Skälighetsfrågorna är en följd av bestämmelser som tillkommit under avtalsförhandlingarna. Av-

talsverket bör därför ha stora förutsättningar att pröva såväl laglighet som lämplighet hos myndigheternas beslut. *Kammarrätten, rikspolisstyrelsen, försvarets civilförvaltning* och *statens vattenfallsverk* har liknande uppfattning. *Kammarrätten* och *försvarets civilförvaltning* framhåller härvid att om inte avtalsverket kan komma i fråga som besvärsmyndighet besvären bör prövas av Kungl. Maj:t.

Statens avtalsverk, skolöverstyrelsen och *arbetsdomstolens ordförande* anser att Kungl. Maj:t i statsrådet bör vara slutlig besvärsinstans. Avtalsverket förordar att prövning i sista instans av förvaltningsbesvär i skälighetsärenden för såväl statstjänstemän som tjänstemän inom det statligt löner reglerade kommunala området skall ske hos Kungl. Maj:t i statsrådet. Även *arbetsdomstolens ordförande* anser att prövningen i sista hand skall ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet.

Av de remissinstanser som uttalar sig om valet mellan allmän förvaltningsdomstol och Kungl. Maj:t i statsrådet som slutlig besvärsinstans i skälighetsfråga, är det endast *SACO* som – för det fall att det i det följande nämnda förslaget om en partssammansatt nämnd inte vinner beaktande – anser att förvaltningsdomstol bör vara slutinstans.

SF, SR, SACO och *TCO-S* hör till den grupp som med bestämdhet hävdar att besvärsrätten inte skall slopas. De fyra organisationerna framför tanken att besvär över myndighets beslut i skälighetsfrågor skall prövas av en särskilt tillsatt nämnd som enda instans. Nämnden bör bestå av representanter för avtalsverket och personalorganisationerna och stå under ledning av en opartisk ordförande. Enligt organisationernas mening bör denna nämnd avgöra också de skälighetsärenden som nu handläggs i avtalsverket.

SACO framhåller att de närmare reglerna för en sådan partssammansatt nämnd bör utformas av avtalsparterna gemensamt. Ett sådant system medför den fördelen att det är parterna som utformar praxis beträffande skälighetsavgörandena. Ett sådant system torde medföra större möjligheter att parternas avsikter beträffande avtalets tillämpning uppfylls än i ett system med besvärsrätt. Om en partssammansatt nämnd inrättas, anser *SACO* att även sådana skälighetsfrågor som f. n. avgörs av Kungl. Maj:t i statsrådet bör överföras till avtalsverkets beslutsområde.

Vinner inte önskemålet om en partssammansatt nämnd beaktande anser *SF, SR* och *TCO-S* att besvär i sista instans skall avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet. Avtalsverkets yttrande bör inhämtas, innan besvärsmål avgöres där. Om en sådan fullföljdsordning genomförs, sätts i fråga om inte också avtalsverkets beslut bör kunna omprövas i högre instans.

Utredningens förslag, att i inskränkningsslagen skall föreskrivas skyldighet för myndighet att i besvärshänvisning ta in en erinran om lagens

föreskrifter om begränsning i besvärsrätten, har inte föranlett någon erinran vid remissbehandlingen.

Departementschefen

Enligt gällande ordning får talan ej föras mot avtalsverkets beslut i skälighetsfrågor. Har avtalsverket delegerat beslutanderätten i sådana frågor till annan myndighet föreligger däremot besvärsrätt i fråga om denna myndighets beslut. Besvären prövas f. n. i allmänhet av kammar rätt resp. regeringsrätten som sista instans.

Lönebesvärsutredningen föreslår i sitt betänkande att besvärsrätten i skälighetsfrågor skall avskaffas. Som skäl härför anføres det ringa behovet av besvärsrätt i skälighetsfrågor som avtalsverket överlämnat till annan myndighet att avgöra samt svårigheten att i dessa mål anordna en ändamålsenlig fullföljdsordning. Ändringen bör enligt utredningen genomföras genom att det förbud mot överklagande som f. n. enligt 1965 års inskränkningsslag gäller för arbetstagare som omfattas av kollektivavtal utsträcker att avse alla frågor om kollektivavtalets tillämpning, vare sig frågorna kan prövas av arbetsdomstolen eller ej. Beträffande besvär av annan arbetstagare än sådan som omfattas av kollektivavtalet bör enligt utredningen i inskränkningsslagen föreskrivas att talan mot myndighets beslut får grundas endast på att arbetsgivarens beslut strider mot avtalet.

Utredningens expert anför i ett särskilt yttrande som sin mening, att tillräckliga skäl inte föreligger för att i skälighetsfrågor som avgörs av annan myndighet än avtalsverket frångå den eljest för förvaltningsärenden gällande principen att sökande kan anföra besvär, i sista hand hos Kungl. Maj:t. Att besvärsrätt däremot ansetts kunna undvaras i ärenden som avgörs av avtalsverket finner han vara naturligt med hänsyn till att dessa ärenden för hela riket avgörs av en och samma myndighet, varvid f. ö. företrädare för avtalsparterna på arbetstagarsidan bereds tillfälle att framföra sina synpunkter. Prövning av skälighetsfrågor som avgörs av annan myndighet än avtalsverket bör enligt expertens mening i sista instans ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet, detta med hänsyn till att prövningen av skälighetsfrågor till övervägande del innefattar lämplighetsavgöranden och inte avgöranden av rättsfrågor.

Enligt min mening föreligger inte tillräckliga skäl för att beträffande skälighetsfråga som avgörs av annan myndighet än avtalsverket frångå principen att sökande i förvaltningsärende skall kunna besvara sig över myndighets beslut. I likhet med flertalet remissinstanser anser jag därför att besvärsrätt över beslut i skälighetsfrågor bör bibehållas. Vid ett sådant ställningstagande återstår att ta ställning till hur fullföljdsordningen bör vara. Under remissbehandlingen har framkommit olika förslag i denna fråga.

Flera remissinstanser har, i likhet med utredningens expert, föreslagit att prövningen i sista instans skall ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet. Prövning av allmän förvaltningsdomstol förordas endast av en remissinstans och då som ett andrahandsalternativ. Som alternativ till prövning av Kungl. Maj:t i statsrådet förordas i några yttranden att besvär i dessa frågor skall fullföljas hos avtalsverket, som delegerat befogenheten att besluta i ärendena. För att åstadkomma ett medinflytande vid avgörandet av besvärsmålen vill vidare personalens huvudorganisationer, SF, SR, SACO och TCO-S, att en särskild partssammansatt nämnd skall inrättas. Denna bör enligt organisationerna överta även de uppgifter som f. n. handläggs av den s. k. skälighetsgruppen inom avtalsverket. Vinner förslaget om en nämnd inte beaktande, bör enligt SF, SR och TCO-S prövningen i sista instans ske hos Kungl. Maj:t i statsrådet, därvid yttrande från avtalsverkets skälighetsgrupp bör inhämtas innan ärende avgörs. De tre organisationerna anser att, om sistnämnda lösning väljs, besvär skall kunna anföras hos Kungl. Maj:t även över beslut i skälighetsfråga som meddelats av statens avtalsverk.

Enligt min mening bör under alla förhållanden gälla att förvaltningsdomstol i fortsättningen inte skall pröva de här ifrågavarande målen, eftersom de till övervägande delen innefattar lämplighetsavgöranden och inte avgöranden av rättsfrågor. Prövningen i slutinstans kan då alternativt ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet eller på statens avtalsverk som ett specialforum för överprövning av sidoordnad myndighets beslut. För det senare alternativet skulle i och för sig kunna anses tala att avtalsverket beslutar som första och sista instans i de skälighetsfrågor, där verket utövar arbetsgivarfunktionen, och att beslutsbefogenheten hos sidoordnad myndighet i andra skälighetsfrågor härleder sig ur ett delegationsbeslut från avtalsverket. Emellertid torde i åtskilliga fall grunden för ett sådant delegationsbeslut vara att avtalsverket ansett den andra myndigheten ha större erfarenhet inom ämnesområdet och därmed ha bättre förutsättningar för att avgöra ärenden inom detta. I den mån beslut om delegation har en sådan bakgrund, finns knappast motiv för att avtalsverket skall vara forum för en överprövning av besluten framför den gängse formen för avgörande av förvaltningsbesvär hos Kungl. Maj:t i statsrådet. Samma skäl kan enligt min mening anföras mot att en särskild partssammansatt nämnd med anknytning till avtalsverket skulle avgöra dessa frågor i sista instans. En sådan lösning möter f. ö. enligt min mening vissa principiella betänkligheter, eftersom partsamverkan vid avgörandet inte skulle förekomma i första instans utan först vid en överprövning av redan fattat beslut. Jag är därför inte beredd förorda den lösningen.

Jag anser mig på anförda skäl böra förorda att prövningen av skälighetsfrågor som handlagts av annan myndighet än avtalsverket i sista instans skall ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet. Det torde härvid

vara av värde att, som SF, SR och TCO-S föreslagit, yttrande från statens avtalsverk inhämtas före ärendes avgörande. Sådant yttrande bör enligt min mening inhämtas i alla frågor av mera principiell innebörd. De tre organisationerna har föreslagit att, om den av mig här förordade lösningen skulle väljas, besvär skall kunna anföras hos Kungl. Maj:t även över beslut i skälighetsfråga som meddelats av avtalsverket. Den regel varigenom besvärsrätten över beslut i sådana frågor avskärs finns i avtalsverkets instruktion. Mitt förslag i huvudfrågan påverkas ej av vilken ståndpunkt som kommer att tas beträffande nämnda instruktionsbestämmelse.

Förslaget bör lagtekniskt genomföras genom att till 1 § 2 lagen om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål fogas en föreskrift av den innebörden att mål av här avsedd natur undantas från prövning av kammarrätt. En följd av ett sådant tillägg är att den önskade effekten uppnås, dvs. att målen förs till Kungl. Maj:t i statsrådet. Äldre bestämmelser bör fortfarande gälla i fråga om besvär över beslut som meddelats före den 1 januari 1972. Någon särskild föreskrift härom behövs emellertid inte i detta sammanhang.

Utredningen har även föreslagit att det i inskränkningsslagen skall föreskrivas skyldighet för myndighet att i besvärshänvisning ta in en erinran om de föreskrifter om begränsningar i besvärsrätten som finns i inskränkningsslagen. I likhet med utredningen finner jag det lämpligt att en sådan erinran görs. Det synes emellertid inte vara nödvändigt att denna fråga regleras i lag.

1 § 11

I prop. 1971: 130 har lagts fram förslag till lag om registrering av aktieinnehav. Enligt 9 § kan bankinspektionen förelägga aktiebolag att vid vite lämna vissa uppgifter om ledande befattningshavare i bolaget och deras aktieinnehav. I propositionen föreslås att talan mot inspektionens beslut om föreläggande vid vite skall kunna föras hos Kungl. Maj:t genom besvär och att sådan besvärsprövning skall ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet. För att hindra att besvären till följd av huvudregeln i 1 § 11 förevarande lag hänförs till kammarrätts kompetensområde måste lagen om registrering av aktieinnehav tas med bland undantagen i 1 § 11.

2 § 5

I prop. 1971: 123 har lagts fram förslag till väglag. Lagen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1972. Genom den nya lagen upphävs lagen (1943: 431) om allmänna vägar. Enligt punkt 11 i övergångsbestämmelserna till väglagen skall äldre bestämmelser gälla i fråga om ärende som vid lagens ikraftträdande är anhängigt hos vägsynenämnd eller

som rör beslut av sådan nämnd. Enligt 2 § 8:o lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt ankommer det f. n. på regeringsrätten att pröva mål om beslut av vägsynenämnd. Den 1 januari 1972 upphör regeringsrättslagen att gälla. Det synes emellertid lämpligt att även efter den 1 januari 1972 eventuellt förekommande mål om beslut av vägsynenämnd prövas av regeringsrätten. Jag föreslår därför att bestämmelse härom tas in i 2 § 5 i förevarande lag.

3.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970: 244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar

47 §

Förslaget innebär att nuvarande bestämmelse i paragrafens första stycke om skyldighet för statens va-nämnd att ange skälen för sina beslut upphävs. Upphävandet får till följd att motsvarande bestämmelse i 17 § förvaltningslagen blir tillämplig. Förslaget innebär inte någon ändring i sak.

49 §

Ändringen är en följd av ändringen i 47 §.

51 §

Talan mot va-nämndens beslut förs hos Svea hovrätt genom vad eller besvär. I fråga om fullföljdstid gäller bestämmelserna i rättegångsbalken, vilka är olika för vad och besvär. Övervägande skäl synes tala för att fullföljdstiden görs enhetlig och i överensstämmelse med 12 § förvaltningslagen bestäms till tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Även i övrigt bör förvaltningslagens ordning för anförande av besvär tillämpas vid överklagande av va-nämndens beslut. Vadeinlaga och besvärshandling bör sålunda tillställas hovrätten. Har handlingen före fullföljdstidens utgång kommit in till va-nämnden, skall besvären ändå upptagas till prövning (jfr 12 § 3 st. förvaltningslagen). För att undanröja tveksamhet om vad som skall gälla i nu nämnda hänseenden föreslås att i 51 § som ett nytt stycke tas in uttryckliga bestämmelser därom. Det torde också behöva föreskrivas att det ankommer på hovrätten att avgöra om hinder föreligger mot prövning av talan. I en övergångsbestämmelse bör anges att den ordning som f. n. gäller skall tillämpas vid talan mot beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

52 §

Förslaget till ändringar i 51 § föranleder viss ändring i denna paragraf.

3.3 *Förslag till lag om ändring i lagen (1949: 722)
om pantlånerörelse*

Enligt 27 § i denna lag får besvär anföras över polismyndighets beslut i frågor som avses i lagen inom en månad från det klaganden fått del av beslutet. Förslaget innebär att den särskilda besvärstiden om en månad byts ut mot den besvärstid om tre veckor som föreskrivs i 12 § förvaltningslagen. Detta uppnås genom att den särskilda föreskriften om besvärstid upphävs. Övriga ändringar i 27 § är endast av redaktionell natur.

Äldre bestämmelser i fråga om besvärstid bör tillämpas när det gäller beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

3.4 *Förslag till lag om ändring i prisregleringslagen (1956: 236)*

Ändringsförslaget innebär att den särskilda föreskriften i 20 § om ingivande av besvärshandling vid besvär hos Kungl. Maj:t utgår och därigenom blir ersatt av motsvarande föreskrift i 12 § förvaltningslagen.

3.5 *Förslag till lag om ändring i lagen (1887: 42 s. 1)
angående handelsregister, firma och prokura*

I 3 § andra stycket i denna lag åläggs registreringsmyndigheten att underrätta sökanden om beslut varigenom registrering i handelsregistret vägras samt skälen för beslutet. Förslaget innebär att denna föreskrift utgår. Detta innebär att bestämmelserna i 18 § förvaltningslagen i stället blir tillämpliga. I sak innebär utbytet sålunda inte någon ändring i fråga om underrättelseskyldigheten.

3.6 *Förslag till lag om ändring i värnpliktslagen (1941: 967)*

20 §

Föreskriften i första stycket av denna paragraf om beslutsmyndighets underrättelseskyldighet skall enligt förslaget upphävas. Bestämmelsen i 18 § förvaltningslagen blir då i stället tillämplig, varför någon ändring i sak inte blir följden.

21 och 22 §§

Bestämmelsen i dessa paragrafer om var besvär över beslut enligt 12 eller 19 § skall ges in föreslås bli upphävd. Följden härav blir att föreskriften i 12 § förvaltningslagen blir tillämplig och att besvär över sådana beslut i fortsättningen skall ges in till värnpliktsnämnden i stället för till beslutsmyndigheten.

23 §

I denna paragraf sägs nu att beslut enligt 12 eller 19 § går i verkställighet utan hinder av anförda besvär, om inte värnpliktsnämnden förordnar annat. Eftersom 13 § förvaltningslagen innehåller en allmän föreskrift om rätt för besvärsprövande myndighet att meddela inhibitionsbeslut, kan den särskilda föreskrift av samma innebörd som finns i förevarande paragraf utgå.

29 §

Föreskriften i andra stycket i denna paragraf om var besvär skall ges in bör i enlighet med vad som anges under 21 och 22 §§ utgå.

I överensstämmelse med vad som har anförts beträffande 23 § bör bestämmelsen i tredje stycket om värnpliktsnämndens befogenhet att meddela inhibition upphävas.

I en övergångsbestämmelse bör anges att äldre bestämmelser skall tillämpas beträffande beslut som meddelas före den 1 januari 1972.

3.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1942: 350) om fornminnen

6 §

Riksantikvarien kan enligt första stycket i denna paragraf på ansökan lämna tillstånd till rubbning, förändring eller borttagande av fast fornlämning. Enligt andra stycket skall markens ägare lämnas tillfälle att yttra sig om sådan ansökan görs av annan. Denna föreskrift föreslås utgå. I stället kommer då 15 § förvaltningslagen att gälla. Utbytet medför ej någon ändring i sak.

9 a §

Ändringen i denna paragraf är en följd av ändringen i 6 §.

3.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1960: 690) om byggnadsminnen

Enligt 6 § första stycket i denna lag kan ansökan göras hos riksantikvarien att byggnad skall förklaras för byggnadsminne. I paragrafens andra stycke föreskrivs nu att byggnadens ägare skall beredas tillfälle att yttra sig, om sådan ansökan har gjorts av annan eller frågan utan ansökan har tagits upp av riksantikvarien. Sistnämnda föreskrift föreslås bli upphävd och därigenom ersatt med föreskriften i 15 § förvaltningslagen. Någon ändring i sak medför detta inte.

3.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1965: 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade

Införandet av förvaltningslagen har föranlett vissa ändringar i kommunallagen (1953: 753). Ändringarna (se SFS 1971: 657) innebär bl. a. att jävsreglerna i 16 § förvaltningslagen görs tillämpliga också på den som, utan att vara ledamot i kommunstyrelsen eller nämnd för oreglerad förvaltning, har att handlägga ärende hos styrelsen eller nämnden (37 §), att bestämmelserna i 7 § förvaltningslagen om när handling skall anses ha kommit in m. m. görs tillämpliga inom den oreglerade kommunalförvaltningen (40 §) samt att den längre besvärstiden för menighet avskaffas när det gäller kommunalbesvär (78 §).

Ändringarna i 37 och 78 §§ kommunallagen får automatiskt till följd att jävsreglerna i 16 § förvaltningslagen blir tillämpliga också på den som, utan att vara ledamot i arbetsutskott eller kommitté som avses i 14 § i här ifrågavarande lag, har att handlägga ärende hos utskottet eller kommittén samt att den längre besvärstiden för menighet avskaffas i fråga om talan mot länsstyrelses beslut i anledning av besvär över beslut av delegerade, arbetsutskott eller kommitté. Ändringen i 40 § kommunallagen av innebörd att 7 § förvaltningslagen blir tillämplig får emellertid följas av en ändring i 17 § i förevarande lag som gör det klart att bestämmelserna i den nämnda paragrafen i förvaltningslagen blir tillämpliga också på arbetsutskott och kommitté.

Ändring i 14 § kommunallagen (se SFS 1969: 765), som innebär att 3 mom. upphört att gälla, föranleder en ändring av redaktionell art i 7 § i den här aktuella lagen.

3.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1957: 281) om kommunalförbund

Enligt lagen om kommunalförbund prövar länsstyrelsen frågor om bl. a. kommunalförbunds bildande, ändring i sådant förbund, kommuns utträde ur kommunalförbund, kommunalförbunds upplösning och utdebitering på medlemmarna när förbund befinnes sakna tillgångar för täckande av skuld. I ärenden av detta slag är det inte fråga om myndighetsutövning mot enskild. De särskilda bestämmelserna i 14–20 §§ förvaltningslagen blir därför inte tillämpliga, om inte särskild föreskrift därom tas in i lagen om kommunalförbund. Anledning finns enligt min mening inte att föreskriva att 14–20 §§ skall gälla i ärende om kommunalförbunds bildande eller om ändring i sådant förbund. Däremot finns det skäl överväga att göra de nämnda bestämmelserna tillämpliga när fråga är om kommuns utträde ur kommunalförbund, om upplösning av sådant förbund eller om utdebitering på medlemmarna.

20 §

I denna paragraf föreslås en ändring av redaktionell natur. Denna är en följd av ändring i 75 § kommunallagen (se SFS 1969: 765).

24 §

Under förutsättningar som anges i 23 § i förevarande lag skall länsstyrelsen på ansökan av förbundsmedlem förordna om utträde ur kommunalförbund och om den ekonomiska uppgörelse som därvid kan behövas (25 §). Medlemmens ansvar för kommunalförbundets förbindelser upphör enligt 26 § ett år efter utträdet, om inte länsstyrelsen finner skäligt att bestämma annat i fråga om viss förbindelse. Medlems utträde ur kommunalförbund förutsätter sålunda en ekonomisk uppgörelse och en prövning i fråga om medlemmens ansvar för förbundets förbindelser. Detta gör det enligt min mening lämpligt att göra såväl bestämmelserna om kommunikation och beslutsmotivering som övriga bestämmelser i 14—20 §§ förvaltningslagen tillämpliga i utträdesärende. Förslaget innebär att en bestämmelse om detta får ersätta den nuvarande föreskriften i förevarande paragrafs andra stycke att övriga medlemmar skall höras över medlems utträdesansökan.

28 §

Om länsstyrelsen finner att skäl till upplösning av kommunalförbund föreligger enligt 27 § i här ifrågavarande lag, skall länsstyrelsen på ansökan av förbundsmedlem förordna att förbundsverksamheten skall upphöra och att förbundet skall träda i likvidation (29 §). Upplösning av kommunalförbund är en åtgärd av sådan betydelse att det enligt min mening är naturligt att reglerna i 14—20 §§ förvaltningslagen är tillämpliga vid länsstyrelsens behandling av ansökan därom. Också här innebär därför förslaget att en bestämmelse om detta får ersätta nuvarande föreskrift i paragrafens andra stycke att övriga medlemmar skall höras över ansökan om upplösning.

31 §

Enligt andra stycket i denna paragraf kan medlem, som inte är nöjd med redovisning över likvidation, i samband med upplösning, väcka talan vid »domstol» inom viss tid. Termen domstol bör bytas ut mot tingsrätt för att förhindra förväxling med de allmänna förvaltningsdomstolarna eller skatterätt och länsrätt.

34 §

Enligt 34 § är medlemmarna skyldiga att fylla bristen, om kommunalförbund saknar tillgångar till betalning av skuld. Länsstyrelsen kan på anmälan av förbundsfullmäktige, likvidatorer eller fordringsägare för-

ordna om den utdebitering på medlemmarna som behövs. Även vid handläggning av fråga om utdebitering anser jag att 14—20 §§ förvaltningslagen bör vara tillämpliga. Enligt förslaget skall bestämmelse om detta tas in i ett nytt tredje stycke i förevarande paragraf.

3.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1964: 47) om krigshjälp

Genom hänvisningar i 6 § tredje och fjärde styckena i förevarande lag till bestämmelser i kommunallagen resp. kommunallagen (1957: 50) för Stockholm är f. n. de s. k. kommunallagsjäven tillämpliga på ledamöterna i särskild krigshjälpsnämnd. Detta är fallet både vid nämndens handläggning av sådana ärenden, i vilka förvaltningsbesvär kan anföras, och vid behandling av ärenden av annat slag. I enlighet med vad jag anförde i prop 1971: 30 (del 2 s. 354) bör jävsreglerna i 4 och 5 §§ förvaltningslagen gälla i samtliga ärenden som handläggs hos specialreglerad nämnd, dvs. också i ärenden hos särskild krigshjälpsnämnd. Jävsreglerna bör gälla för både nämndens ledamöter och kommunala befattningshavare som handlägger ärenden hos sådan nämnd. För att denna ordning skall komma till stånd bör ur 6 § tredje stycket i förevarande lag hänvisningen till 37 § andra stycket kommunallagen och ur fjärde stycket den indirekta hänvisningen till 39 § andra stycket kommunallagen för Stockholm utgå. Vidare bör i ett nytt stycke i paragrafen föreskrivas att, utan hinder av 2 § 2 förvaltningslagen, 4 och 5 §§ sistnämnda lag äger tillämpning i samtliga ärenden hos särskild krigshjälpsnämnd. Förslaget har upprättats i enlighet därmed. Härutöver föreslås vissa redaktionella ändringar, som bl. a. hänger samman med genomförda ändringar i kommunallagen och kommunallagen för Stockholm (se SFS 1969: 765 och 766).

3.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1964: 63) om kommunal beredskap

5 §

Enligt första stycket i förevarande paragraf är under civilförsvarsberedskap kommun varifrån utrymning sker skyldig att, i den mån förhållandena medger det, lämna bistånd åt kommun där befolkning från utrymningskommunen inkvarteras i större omfattning. Om kommunerna inte enas om biståndet, kan länsstyrelsen förordna därom. I andra stycket finns bestämmelser om en form av mera tillfälligt bistånd under civilförsvarsberedskap från en kommun till en annan kommun, som har blivit utsatt för exceptionell belastning. Fråga om skyldighet att lämna sådant bistånd prövas alltid av länsstyrelsen. I ärenden enligt första stycket har länsstyrelsen alltså att avgöra tvister mellan kommuner om ersättning för bistånd. Även om det då inte är fråga om utövning av

sådan befogenhet som avses i 3 § första stycket förvaltningslagen, anser jag det lämpligt att bestämmelserna i 14—20 §§ förvaltningslagen är tillämpliga i sådana ärenden. Detsamma gäller enligt min mening beträffande ärenden som avses i andra stycket i förevarande paragraf. Förslaget innebär sålunda att det i ett nytt tredje stycke i paragrafen föreskrivs att nämnda paragrafer i förvaltningslagen är tillämpliga i ärenden som avses i första och andra styckena.

10 §

I denna paragrafs andra och tredje stycken föreslås ändringar som, tillsammans med det föreslagna nya fjärde stycket, gör förvaltningslagens jävsbestämmelser tillämpliga i särskild beredskapsnämnd. I det avseendet kan hänvisas till vad som har anförts under 3.11 i fråga om motsvarande ändring för särskild krigshjälpsnämnd. Därutöver föreslås vissa redaktionella ändringar, som hänger samman med genomförda ändringar i kommunallagen och kommunallagen för Stockholm (se SFS 1969: 765 och 766).

20 §

Om en kommun inte fullgör vad som åligger kommunen enligt lagen eller enligt föreskrift som har meddelats med stöd av lagen, kan länsstyrelsen enligt förevarande paragraf förelägga kommunen vite eller också vidtaga åtgärden i kommunens ställe och, i den mån kommunen inte skulle ha varit berättigad till ersättning av statsmedel för åtgärden, ta ut kostnaden av kommunen. Vid avgörande av sådana frågor som nu nämnts är det naturligt att tillämpa 14—20 §§ förvaltningslagen. Förslaget innebär att det i ett nytt andra stycke anges att de nämnda paragraferna i förvaltningslagen är tillämpliga.

3.13—14 Förslag till lag om ändring i lagen (1960: 408) om behörighet att utöva läkaryrket och till lag om ändring i lagen (1963: 251) om behörighet att utöva tandläkaryrket

Vid handläggning hos socialstyrelsen av ärende om återkallande av legitimation för läkare eller tandläkare skall enligt 3 § första stycket förvaltningslagen bestämmelserna i 14—20 §§ samma lag alltid tillämpas. När socialstyrelsen i sådant ärende beslutar om läkarundersökning och om återkallande av legitimation för tiden intill dess ärendet slutligt avgöres är emellertid bestämmelserna i 15, 17 och 18 §§ förvaltningslagen om kommunikation, beslutsmotivering och skyldighet att underrätta part om beslutet inte utan vidare tillämpliga, eftersom dessa bestämmelser endast tar sikte på beslut varigenom ärende avgöres. I likhet med vad som skall gälla i det näraliggande fallet om avstängning från tjänst enligt 26 eller 27 § statstjänstemannalagen (1965: 274) (se

prop. 1971: 30 del 2 s. 628) bör nu nämnda bestämmelser i förvaltningslagen gälla också för beslut om läkarundersökning och om återkallande av legitimation, även om de har karaktären av beslut under förfarandet. Ifrågavarande förslag innebär att bestämmelser härom ges som nya stycken i 5 § lagen om behörighet att utöva läkaryrket resp. 6 § lagen om behörighet att utöva tandläkaryrket.

3.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1961:262) om försäkringsdomstol

Som jag har framhållit i det föregående är det min uppfattning att vissa av förfarandereglerna i förvaltningsprocesslagen bör göras tillämpliga på förfarandet hos försäkringsdomstolen. Jag åsyftar därvid i första hand bestämmelserna i 15 § förvaltningsprocesslagen som öppnar möjlighet att ge enskild part ersättning av allmänna medel för inställelse till muntlig förhandling. Att dessa bestämmelser borde få motsvarighet beträffande förfarandet inför försäkringsdomstolen har f. ö. förordats av domstolen (prop. 1971: 30 del 2 s. 510). Också bestämmelserna i 26 § förvaltningsprocesslagen om ersättning till vittne och sakkunnig av allmänna medel bör bli tillämpliga vid försäkringsdomstolen. För att göra de nämnda reglerna tillämpliga vid försäkringsdomstolen talar samma skäl som anfördes när de fördes in i förvaltningsprocesslagen, dvs. att enskild part inte skall behöva dra sig för att begära förhör med vittne eller sakkunnig av hänsyn till kostnaderna.

I 10 § lagen om försäkringsdomstol hänvisas beträffande bevisningen till åtskilliga bestämmelser i rättegångsbalken (RB). Möjligheterna till sådana hänvisningar begränsas, om ersättningsreglerna i enlighet med vad som nu sagts skall ändras. Därför bör en ändring företas som innebär att huvuddelen av hänvisningarna i 10 § löses upp och förs över till sju nya paragrafer, för vilka som förebild kan användas 20–26 §§ förvaltningsprocesslagen.

Förslaget till lag om ändring i lagen om försäkringsdomstol innebär sålunda att i fråga om ersättning av allmänna medel till part införs en bestämmelse av samma lydelse som 15 § förvaltningsprocesslagen samt att det – likaså efter mönster av förvaltningsprocesslagen – införs regler om att ersättning till vittnen och sakkunniga alltid skall utgå av allmänna medel. Vidare föreslås att förvaltningsprocesslagens regler om bevismedel också i övrigt görs tillämpliga på försäkringsdomstolen. Sålunda innehåller förslaget sju nya paragrafer — betecknade 11–17 §§ — vilka behandlar skriftligt bevis, föremål, som åberopas till bevis, syn, sakkunnig och vittne. Nuvarande 11–16 och 18 §§ betecknas i förslaget 18–24 §§. Bestämmelserna om ersättning till part föreslås inflyta i 21 §.

10 §

Som nyss nämndes tas bestämmelserna om bevisning upp i 11–17 §§ i förslaget. I dessa nya paragrafer återfinns de flesta av de hänvisningar till 36, 38, 39 och 40 kap. RB som nu finns i andra stycket i förevarande paragraf. Dessa hänvisningar skall alltså utgå. Däremot bör hänvisningen till 35 kap. RB stå kvar oförändrad.

Bestämmelser om ersättning till vittne eller sakkunnig för inställelse finns i 17 § förslaget. Bestämmelserna härom i nuvarande tredje stycket i här ifrågavarande paragraf kan alltså utgå. Också bestämmelsen i samma stycke att kostnad för syn skall utgå av allmänna medel föreslås bli upphävd. 14 § i förslaget, som innehåller regler om syn, innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Vid utarbetandet av förvaltningsprocesslagen, som inte heller innehåller någon sådan bestämmelse, uttalades (prop. 1971: 30 del 2 s. 566) att rättens kostnader för syn bör bestridas av allmänna medel. Detsamma bör gälla försäkringsdomstolens kostnader. Någon uttrycklig föreskrift härom behövs emellertid inte.

11 §

Enligt 20 § förvaltningsprocesslagen skall handling, som åberopas som bevis, tillställas rätten utan dröjsmål. I fråga om sådant bevis gäller i övrigt 38 kap. 1–5, 7 och 8 §§ RB i tillämpliga delar. Ersättning till annan än part för tillhandahållande av skriftlig handling utgår enligt lagen alltid av allmänna medel.

Reglerna i förevarande paragraf i förslaget har utformats i enlighet med vad sålunda föreskrivs i 20 § förvaltningsprocesslagen. De hänvisningar till 38 kap. RB som görs i paragrafen finns nu i 10 § andra stycket. På grund av hänvisningen till 38 kap. 7 § RB gäller f. n. att ersättning för företeende av skriftlig handling skall, om handlingens företeende påkallats av enskild part, utges av parten och eljest utgå av allmänna medel. Förslaget innebär, i överensstämmelse med 20 § förvaltningsprocesslagen, att ersättning till annan än part för tillhandahållande av skriftlig handling alltid utgår av allmänna medel. Härigenom uppnås överensstämmelse med reglerna i 17 § i förslaget beträffande ersättning av allmänna medel till vittne och sakkunnig.

12 §

Föremål, som åberopas till bevis, skall enligt 21 § förvaltningsprocesslagen, om det är sådant att det lämpligen kan ges in till rätten, utan dröjsmål överlämnas dit. I fråga om sådant bevis gäller 39 kap. 5 § RB i tillämpliga delar. Frågan om ersättning för tillhandahållande av föremål regleras på samma sätt som när det gäller skriftligt bevis i 20 § förvaltningsprocesslagen.

Förevarande paragraf i förslaget har utformats med 21 § förvaltningsprocesslagen som förebild. Liksom f. n. i 10 § andra stycket

hänvisas i förslaget till 39 kap. 5 § RB. Ersättning till annan än part för tillhandahållande av föremål skall alltid, liksom enligt 11 § i fråga om ersättning för tillhandahållande av skriftlig handling, utgå av allmänna medel.

13 §

Hänvisningarna i nuvarande 10 § andra stycket och i de nu föreslagna 11 och 12 §§ till 38 kap. 5 § och 39 kap. 5 § RB innebär att försäkringsdomstolen, som påföljd för underlåtenhet att efterkomma föreläggande att förete handling eller föremål, får förelägga vite. Domstolen kan också förordna att handling eller föremål skall hållas till handa genom utmätningsmannens försorg. I likhet med vad som gäller enligt 22 § förvaltningsprocesslagen bör försäkringsdomstolen därjämte ha möjlighet att, som påföljd för underlåtenhet att inom förelagd tid komma in med handling eller föremål, ange att målet ändå kan komma att avgöras. En särskild bestämmelse härom föreslås i förevarande nya paragraf.

14 §

Enligt hänvisning i nuvarande 10 § andra stycket till 39 kap. 1 § RB kan försäkringsdomstolen förordna om syn på stället för besiktning av fastighet eller av föremål som inte lämpligen kan ges in till domstolen. Vid syn får yrkeshemlighet röjas, endast om det finns synnerlig anledning till detta.

Hänvisningen till 39 kap. 1 § RB motsvaras av förevarande paragraf i förslaget. Den har utformats i enlighet med 23 § förvaltningsprocesslagen. I den föreslagna paragrafen föreskrivs sålunda att bestämmelserna om muntlig handläggning i tillämpliga delar skall gälla i fråga om syn på stället. Genom hänvisningen till reglerna om muntlig handläggning kan, som framgår av 21 § förslaget, part som har inställt sig till syn få ersättning av allmänna medel för sina inställelsekostnader.

15–17 §§

Genom hänvisningar i nuvarande 10 § andra stycket till olika lagrum i 36 kap. och 40 kap. RB gäller huvuddelen av reglerna om vittnesförhör inför och om sakkunnig vid allmän domstol också för försäkringsdomstolen. I 10 § tredje stycket ges härutöver en särskild regel om ersättning i vissa fall åt vittne eller sakkunnig.

I förvaltningsprocesslagen ges motsvarande bestämmelser i 24, 25 och 26 §§. I 24 § ges allmänna bestämmelser om anlitande av sakkunnig. 25 § innehåller föreskrifter om förhör med vittne och sakkunnig. I 26 § ges regler om ersättning till vittne och sakkunnig för inställelse.

Motsvarigheten till bestämmelserna i 24—26 §§ förvaltningsprocesslagen är de nya 15—17 §§ i förevarande lag.

15 §

I första stycket ges en allmän föreskrift om anlitande av sakkunnig som motsvarar den nuvarande hänvisningen i 10 § andra stycket till 40 kap. 1 § RB. I andra stycket av 15 § hänvisas till 40 kap. 2–7 och 12 §§ RB. I tredje stycket har i fråga om ersättning till sakkunnig tagits in bestämmelser som träder i stället för hänvisningen till 40 kap. 17 § första stycket och 18 § RB. I övrigt har hänvisningar till 40 kap. RB, som nu finns i 10 § andra stycket och som avser förhör med sakkunnig, med något undantag förts in i 16 §.

Beträffande 15 § andra stycket är att märka att hänvisningen omfattar hela 40 kap. 5 § RB, medan den nuvarande hänvisningen avser bara andra och tredje styckena i samma paragraf. Med tanke på att hänvisningen avser paragraferna i RB i tillämpliga delar har det inte ansetts nödvändigt att göra undantag för första stycket i den nämnda paragrafen, även om det inte förekommer huvudförhandling i RB:s mening i försäkringsdomstolen.

Bestämmelserna om ersättning i 15 § tredje stycket avser ersättning för uppdraget åt en av domstolen anlita sakkunnig, medan bestämmelser om ersättning för inställelse vid förhör med sakkunnig ges i 17 §. Bestämmelsen i första punkten om ersättning till myndighet, tjänstemän m. fl. motsvarar nuvarande hänvisning till 40 kap. 17 § första punkten. Bestämmelsen i andra punkten avser ersättning till annan sakkunnig än myndighet, tjänsteman eller annan som är skyldig att gå till handa med yttrande. I fråga om sådan sakkunnig gäller f. n. att, om han hörs på begäran av part, ersättning skall utges av parten och i annat fall utgå av allmänna medel. Enligt förslaget skall ersättningen alltid utgå av allmänna medel (jfr prop. 1971: 30 del 2 s. 568).

16 §

Enligt förevarande paragraf, som motsvarar 25 § förvaltningsprocesslagen, får försäkringsdomstolen förordna om förhör med vittne eller sakkunnig. Sådant förhör får hållas under ed eller försäkran. Enligt förslaget föreligger inte något principiellt krav att vittne eller sakkunnig skall ha avlagt ed eller försäkran före förhöret. Förhör med vittne eller sakkunnig kan alltså ske upplysningsvis utan ed eller försäkran (jfr prop. 1971: 30 del 2 s. 572). Att förhör med vittne eller sakkunnig äger rum vid muntlig handläggning får anses följa av 9 § lagen om försäkringsdomstol.

Förevarande paragraf innehåller vidare samma hänvisningar till 36 kap. RB som nu finns i 10 § andra stycket. I paragrafen återfinns också, som förut har nämnts, de nuvarande hänvisningar till 40 kap.

RB, som inte redan har tagits in i 15 § förslaget. Hänvisningen till 40 kap. 19 § RB har dock utgått. Detta innebär att förfarandet beträffande förhör med sakkunnig blir detsamma vare sig den sakkunnige kallats in på det allmännas begäran eller på begäran av part.

17 §

I fråga om vittnes- och sakkunnigförhör på enskild parts begäran uttalade jag i prop. 1971: 30 (del 2 s. 573), att sådana inte är särskilt vanliga i förvaltningsdomstol samt att, i de fall då de förekommer, det ofta förhåller sig så att rätten ändå skulle ha föranstaltat om förhöret. Skillnaden i kostnader för det allmänna mellan det i förvaltningsprocesslagen föreslagna systemet med ersättning av allmänna medel vid alla förhör (26 §) och ett system enligt vilket en enskild part i vissa fall har att utge ersättning bedömde jag därför som obetydlig. Jag framhöll vidare att det från principiell synpunkt var mest tilltalande att enskild part i förvaltningsprocessen inte skulle behöva dra sig för att begära förhör med vittne eller sakkunnig av hänsyn till kostnaderna.

De nu angivna synpunkterna gäller också förfarandet inför försäkringsdomstolen. I förevarande paragraf föreslås därför, i överensstämmelse med vad som gäller enligt 26 § första stycket förvaltningsprocesslagen, att ersättning till vittne eller sakkunnig för inställelse skall utgå av allmänna medel. Domstolen får bevilja förskott för resekostnad och uppehälle.

Förvaltningsprocesslagen innehåller i 26 § andra stycket en regel för att förhindra onödigt inkallande av vittne eller sakkunnig från parts sida. Visar det sig att parten saknade godtagbart skäl för sin begäran om förhör, kan rätten enligt regeln ålägga honom att återbetala ersättningen till statsverket. Regeln utgör ett komplement till den allmänna ersättningsregeln och återfinns i andra stycket i här förevarande paragraf.

21 §

Enligt nuvarande 14 § i förevarande lag skall part i mål vid försäkringsdomstolen själv bära sin kostnad. En motsvarande regel återfinns i 21 § första stycket i förslaget.

Den inledningsvis nämnda regeln att enskild part, som har inställt sig till muntlig handläggning inför försäkringsdomstolen, i överensstämmelse med vad som gäller enligt 15 § förvaltningsprocesslagen, får tillerkännas ersättning av allmänna medel för kostnad för resa och uppehälle har tagits in i ett andra stycke. Regeln innebär att ersättning skall utgå om försäkringsdomstolen finner att parten skäligen bör ersättas för sin inställelse. Domstolen får också bevilja förskott på ersättningen. Vid införandet av 15 § förvaltningsprocesslagen (prop. 1971: 30 del 2 s. 554) uttalade jag att det knappast är möjligt att i lagtexten

ange några allmänna riktlinjer för den skälighetsprövning som skall företagas, eftersom vid prövningen måste beaktas inte bara den enskilda partens situation utan också målets karaktär, angelägenheten från allmän synpunkt av att muntlig förhandling kan hållas och andra liknande omständigheter. Detsamma gäller vid bedömningen hos försäkringsdomstolen.

3.16 *Förslag till lag om ändring i brandlagen (1962: 90)*

Enligt 6 § andra stycket i förevarande lag avgör länsstyrelsen tvister mellan kommuner när fråga är om ersättning för släckningshjälp som en kommun lämnat en annan. Enligt min mening är det naturligt att i sådana ersättningsärenden tillämpa de särskilda bestämmelserna i 14–20 §§ förvaltningslagen. Förslaget innebär att det i ett nytt stycke i 6 § i förevarande lag ges föreskrift om detta.

3.17 *Förslag till lag om ändring i förordningen (1959: 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring*

3 §

I denna paragraf bör en rent redaktionell ändring företas som följd av en i 11 kap. 2 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring genomförd ändring (se SFS 1970: 186).

8 §

Av 3 § första stycket förvaltningslagen följer att de särskilda bestämmelserna i 14–20 §§ i samma lag är tillämpliga vid handläggning av ärende enligt förevarande paragraf. Till följd därav behövs inte några särskilda föreskrifter om att beslut som avses i paragrafen skall innehålla de skäl som bestämt utgången eller att underrättelse skall innehålla upplysning om vad som skall iakttas vid fullföljd av talan (jfr 17 och 18 §§ förvaltningslagen). Att föreskrifter om underrättelseskyldighet bör behållas i första, andra och fjärde styckena sammanhänger med den ytterligare underrättelseskyldighet som föreskrivs i tredje stycket.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som får ta del av handling som upprättats för beräkning av pensionsgrundande inkomst och vissa andra handlingar. Särskilt omnämns ledamot av prövningsnämnd. Eftersom prövningsnämnderna den 1 juli 1971 ombildats till skatterätter bör ordet »prövningsnämnd» bytas ut mot »skatterätt».

3.18 *Förslag till lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.*

12 §

Enligt denna paragraf skall underrättelse sändas till arbetsgivare, om avgiftsunderlag som avses i förordningen bestämts med frångående av uppgifter som arbetsgivaren lämnat eller utan att denne har lämnat uppgift. I det förra fallet skall skälen till avvikelser anges. Beslut som avses med de nämnda bestämmelserna är underkastade förvaltningslagens regler. Vad som sägs om underrättelse om avgiftsunderlag samt om avvikelse och skälen för avvikelse följer av 17 och 18 §§ förvaltningslagen. Bestämmelserna i förevarande paragraf skall därför enligt förslaget upphävas.

13 §

I denna paragraf föreskrivs att arbetsgivare skall underrättas, om riksförsäkringsverket beslutar om ändring i fråga om avgiftsunderlag. På skäl som anförts under 12 § föreslås denna föreskrift bli upphävd.

15 §

Enligt 18 § förvaltningslagen gäller att part skall underrättas om vad han har att iakttaga vid talan mot beslut. Föreskriften i första stycket förevarande paragraf att underrättelse om riksförsäkringsverkets beslut skall innehålla besvärshänvisning kan därför utgå.

Har beslut enligt 5 § andra stycket i förevarande lag gått sökanden emot, bör beslutet delges honom. En föreskrift om detta har tagits in i paragrafens andra stycke. Övriga ändringar i detta stycke är av redaktionell natur. Sådan underrättelse som avses i nuvarande 12 § skall således även i fortsättningen delges arbetsgivaren.

22 §

Enligt tredje stycket i denna paragraf skall arbetsgivare underrättas om beslut som innebär att riksförsäkringsverket har frångått uppgift som han lämnat för beräkning av preliminär avgift eller för jämkning av sådan avgift. Underrättelsen skall uppta skälen till avvikelser. Eftersom 17 § förvaltningslagen är tillämplig behövs ingen sådan särskild föreskrift om underrättelse. Föreskriften härom kan således utgå. Förslaget innehåller därjämte en ändring som klargör att beslut som går arbetsgivaren emot skall delges denne.

37 §

Av 5 § andra stycket framgår att riksförsäkringsverket efter Kungl. Maj:ts bemyndigande kan delegera beslutsrätten i vad avser skyldighet

att till arbetsgivaruppgift foga kontrolluppgifter m. m. Med stöd av givet bemyndigande kan riksförsäkringsverket delegera dessa ärenden till lokal skattemyndighet. Sådan myndighet får emellertid endast medge ansökning om befrielse från skyldighet i det nämnda avseendet. I annat fall skall ärendet överlämnas till riksförsäkringsverket för avgörande. Om i framtiden annan myndighet än riksförsäkringsverket får fullständig beslutsrätt i ärenden av det slag som avses här, behövs bestämmelser hur besvär över myndighetens beslut skall föras. Sådana föreslås därför flyta in som ett andra stycke i 37 §.

38 §

Enligt 12 § förvaltningslagen gäller att besvär över myndighets beslut skall tillställas den förvaltningsmyndighet eller förvaltningsdomstol som har att pröva besvären, dock att besvären ändå skall upptas till prövning om de inom rätt tid har kommit in till den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet.

Enligt 20 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring gäller emellertid den motsatta ordningen (se SFS 1971: 631). Enligt denna paragraf skall besvärshandling tillställas den myndighet, som har meddelat beslutet. Den omständigheten att besvären tillställts den myndighet, som har att pröva besvären, skall dock inte utgöra hinder för prövning av besvären om besvärshandlingen har kommit in inom rätt tid. Skälen för denna ordning i lagen om allmän försäkring angav jag i prop. 1971: 30 (del 2 s. 627) till vilken jag i detta sammanhang vill hänvisa.

Med hänsyn till det nära samband som råder mellan den här aktuella författningen och lagen om allmän försäkring bör besvärreglerna vara likartat utformade. Förslaget innebär därför att reglerna om besvär över riksförsäkringsverkets beslut i förevarande paragraf har getts en utformning som nära ansluter till lydelsen i den nämnda paragrafen i lagen om allmän försäkring.

40 §

Av 18 § förvaltningslagen framgår att part skall underrättas om innehållet i beslut och om vad han har att iakta vid talan mot beslutet. Bestämmelserna i förevarande paragraf att försäkrad skall underrättas om omdebitering och meddelas besvärshänvisning kan därför utgå. I övrigt innebär förslaget endast att hänvisningen till 15 § andra stycket byts ut mot en direkt föreskrift om delgivning.

42 §

Efter ändringar i 85 och 86 §§ uppbördsförordningen (1953: 272) gäller att talan mot beslut av lokal skattemyndighet förs hos länskatte rätt eller, i fråga om vissa preliminära frågor, hos länsstyrelsen. De nämnda ändringarna i uppbördsförordningen trädde i kraft den 1 juli 1971.

Av den hänvisning som görs i förevarande paragraf till de nämnda paragraferna i uppbördsförordningen följer att talan mot beslut om omedelbar bitering skall överklagas hos länsskatterätten. Lämpligt förefaller emellertid vara att i detta sammanhang göra den redaktionella ändringen i denna paragraf att det direkt, utan hänvisning till andra paragrafer, föreskrivs att talan förs hos länsskatterätt och att det i anslutning därtill ges bestämmelser om förfarandet i de fall då besvärshandling har kommit in till fel länsskatterätt.

3.19 *Förslag till kungörelse om ändring i förordningen (1949: 723) angående handel med skrot, lump och begagnat gods*

Enligt 30 § i förevarande kungörelse, som utfärdats efter riksdagens hörande, får besvär anföras över polismyndighets beslut inom en månad från det klaganden fått del av detta. Förslaget innebär att bestämmelsen om en särskild besvärstid på en månad får utgå. Följden av detta är att bestämmelsen om besvärstid i 12 § andra stycket förvaltningslagen blir tillämplig, dvs. besvärstiden blir tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. Äldre bestämmelser om besvärstid bör gälla när fråga är om beslut som meddelas före den 1 januari 1972.

Utöver vad som nämnts innehåller förslaget redaktionella ändringar i 30 § i kungörelsen. Förslaget bör föreläggas riksdagen för yttrande.

3.20 *Förslag till kungörelse om ändring i brandstadgan (1962: 91)*

Även denna kungörelse har tillkommit efter riksdagens hörande.

14 §

Om det vid brandsyn konstateras att ägare eller innehavare av byggnad, upplag eller annan anläggning inte har iakttagit vad som åligger honom i fråga om brandförsvaret, skall han enligt 13 § 1 mom. i förevarande stadga föreläggas att vidta rättelse inom viss tid. Om det senare vid efterbesiktning visar sig att föreläggandet inte har efterkommits, skall anmälan göras till länsstyrelsen. Brandsyneförrättare som konstaterar att synnerlig fara för brand föreligger skall vidare enligt 13 § 2 mom. brandstadgan genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för undanröjande av faran. Enligt här ifrågavarande paragraf skall protokoll föras vid brandsyn och efterbesiktning (14 § första punkten). Om protokoll innefattar anmärkning, gäller att avskrift av protokollet skall tillställas den som anmärkningen rör (14 § andra punkten).

Beslut om föreläggande eller föreskrift enligt 13 § brandstadgan är att se som myndighetsutövning mot enskild. De särskilda bestämmelserna i 14—20 §§ förvaltningslagen är således i princip tillämpliga. Viss tvekan kan emellertid råda om sådana beslut alltid är att anse som be-

slut, varigenom ärende avgörs. Bestämmelserna i 17 och 18 §§ om beslutsmotivering och kommunikation bör emellertid gälla vare sig beslutet innebär att ärendet avgörs eller inte. Förslaget innebär sålunda att den nuvarande föreskriften i 14 § andra punkten brandstadgan ersätts med bestämmelsen att beslut om föreläggande eller föreskrift enligt 13 § i stadgan skall antecknas i protokollet och att 17 och 18 §§ förvaltningslagen skall tillämpas, när protokollet innefattar sådant beslut.

24 §

Förvaltningslagens särskilda bestämmelser torde böra gälla också i ärenden hos länsstyrelsen om vitesföreläggande mot kommuner, brandsyneförrättare m. fl. Enligt förslaget skall i förevarande paragrafs andra stycke föreskrivas att 14–20 §§ förvaltningslagen äger tillämpning i sådant ärende hos länsstyrelsen.

Förslaget till ändringar i brandstadgan bör underställas riksdagen för yttrande.

4 Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t dels föreslår riksdagen att antaga inom justitiedepartementet upprättade förslag till

1) lag om ändring i lagen (1971: 309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål,

2) lag om ändring i lagen (1970: 244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar,

3) lag om ändring i lagen (1949: 722) om pantlånerörelse,

4) lag om ändring i allmänna prisregleringslagen (1956: 236),

5) lag om ändring i lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura,

6) lag om ändring i värnpliktslagen (1941: 967),

7) lag om ändring i lagen (1942: 350) om fornminnen,

8) lag om ändring i lagen (1960: 690) om byggnadsminnen,

9) lag om ändring i lagen (1965: 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade,

10) lag om ändring i lagen (1957: 281) om kommunalförbund,

11) lag om ändring i lagen (1964: 47) om krigshjälp,

12) lag om ändring i lagen (1964: 63) om kommunal beredskap,

13) lag om ändring i lagen (1960: 408) om behörighet att utöva läkarkyrket,

14) lag om ändring i lagen (1963: 251) om behörighet att utöva tandläkarkyrket,

- 15) lag om ändring i lagen (1961: 262) om försäkringsdomstol,
- 16) lag om ändring i brandlagen (1962: 90),
- 17) lag om ändring i förordningen (1959: 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring,
- 18) lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,
dels inhämtar riksdagens yttrande över följande inom justitiedepartementet upprättade förslag till
- 19) kungörelse om ändring i förordningen (1949: 723) angående handel med skrot, lump och begagnat gods,
- 20) kungörelse om ändring i brandstadgan (1962: 91).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten